

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912.

Första kammaren.

Nr 41.

Onsdagen den 22 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades fyra protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af lagutskottets utlåtande nr 66, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen, *dels* och i anledning däraf väckta motioner.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

(Forts.)

Herr Lindley: Så länge denna Åkarpslag finnes kvar i svensk lagtext, måste man alltid räkna med ständigt återkommande motioner, som påminna kammaren om denna oförsynta undantagslag. I årets motion, som aflämnats af det socialdemokratiska förtroenderådet inom Riksdagen, har man pekats på, att man nu börjat på många håll inse, att lagen icke är tillfredsställande såsom den är, utan att man bör försöka få någon ändring i densamma, och man har därvid icke fått mindre än fyra linjer. Först och främst den linje, som företrädes af socialdemokraterna, hvilka fordra, att lagen skall helt afskaffas och att lagtexten återställas till det gamla, och vidare den linje, som representeras af dem, som yrka på lagens bibehållande. Sedan ha vi återigen Kungl. Maj:ts förslag, som yrkar på en humanisering af lagen, och så herr Thyréns förslag, hvilket vill borttaga klassmärket genom att göra denna lagparagraf tillämplig äfven på arbetsgifvarna, och efter hvad jag försport, lära vi ännu ha att emotse äfven en femte linje, som kommer att framställas.

De 13 år, som Åkarpslagen fungerat, ha lämnat omfattande öfvertygande bevis på lagens orättfärdighet. Redan vid lagens tillkomst hördes röster mot densamma i denna kammare såväl som i medkammaren. Bland dem, som skarpt gingo till rätta med denna lag, var äfven en af denna kammares mest eminenta medlemmar, herr Trygger, hvilken här gaf lagen mycket kraftiga epitet; han ansåg nämligen, att lagen var *obehöflig*, att den var *obillig* och att den var *farlig*.

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

I motiveringen för dessa tre moment säger herr Trygger: »Först och främst anser jag en lagstiftning sådan som den här föreslagna vara *obehöflig*. Vår lag saknar visst icke bestämmelser, på grund af hvilka man kan bestraffa de förseelser, som här kunna komma i fråga. Jag erinrar om 23 § i strafflagens kap. 15, där det stadgas straff för den, som hotar annan med misshandel eller annan brottslig gärning på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att anledning är att befara, det hotet verkställas skall. Där straffas således själfva *hotet*. I 14 kap. strafflagen är straff bestämdt för *våldet*. Och för det fall slutligen, att man slår sig tillsammans och gifver sig utseende af att vilja framtinga något i samlad massa, hafva vi tillräckliga bestämmelser i 10 kap. strafflagen. Det behöfves endast, att myndigheterna visa fasthet för att lyckligt resultat skall kunna åvägbringas. Är sålunda den här föreslagna straffbestämmelsen icke behöflig, finnes det en annan, som är ytterst behöflig, men om denna har den ärade motionären icke väckt något förslag. Det är en straffbestämmelse mot strejkagitorer, dessa, som sätta strejkerna i gång och därvid uppträda icke med våld eller hot, utan med *lögn* och *list*. Det är dem, som man bör försöka träffa med en dylik lagstiftning och icke dem, som här äro i fråga. Men den nu föreslagna bestämmelsen är icke blott obehöflig, utan den är också *obillig*. Det torde vara herrarne bekant, att den svenska rättsuppfattningen från urminnes tid hvilat på den princip, att man straffats, när man fullbordat sitt brott, men icke för försök annat än undantagsvis. Denna grundsats är bibehållen i vår strafflag. Regeln är, att försök är straffritt. Endast undantagsvis är försök straffbart. Ett försök, sådant som det här ifrågasvarande, är ovillkorligen straffbart vid förräderi, om jag minnes rätt, men eljest blott under viss förutsättning. Det fordras, att gärningsmannen blifvit förhindrad att fullborda brottet endast genom omständigheter, som voro af gärningsmannens vilja oberoende. Har han åter af egen drift afstått från försökets fullföljande, straffas han icke. Detta är t. ex. fallet vid mordförsök och vid försök till mordbrand. Regeln är emellertid, att försöket till brott är straffritt. Detta är fallet med försök till dråp, försök till stöld o. s. v. Ja, är detta den svenska rättsuppfattningen, må det väl anses obilligt att här straffa ett försök, ja, rent af lika med det fullbordade brottet straffa ett försök, som man icke på något sätt kvalificerat, detta oakadt man har andra straffbestämmelser, som kunna tjäna det afsedda syftet. Anser man, att vår strafflags bestämmelser om försök äro olämpliga och att vi med afseende därå skola lämna vår gamla ståndpunkt och öfvergå till en mera modern, ja, låtom oss då skriva till Kungl. Maj:t och begära en reform af vår strafflag i den riktningen, men låtom oss icke ändra den i nämnda afseende i en enstaka punkt och därigenom gifva oss sken af att vara orättvisa mot dem, som

skulle träffas af den ifrågavarande straffbestämmelsen. Mot den föreslagna lagändringen vill jag också anmärka, att den enligt min mening är verkligt *farlig* för vårt samhälle. Då hot och våld användas för att tvinga till deltagande i arbetsinställelse o. s. v., är det vanligtvis stora massor af arbetare, som uppträda. Atminstone är detta händelsen icke så sällan. Skulle nu redan försöket straffas, kommer det att blifva massor af arbetare, som, äfven i fall, då 10 kap. strafflagen ej är tillämpligt, verkligen blefve straffade för sådant försök, och det oaktadt kanske de flesta af deltagarna ej varit beredda att gå längre än till ett försök. Kanske ingen af dem hade den kraft i den brottsliga viljan, att han ville drifva det längre. De ville försöka litet, men det behöfdes icke mycket för att de skulle afstå från företaget. Detta oaktadt skulle de straffas enligt den föreslagna lagen, ja, enligt densamma kunna straffas med ända till 2 års straffarbete. Men, mina herrar, det är icke likgiltigt för ett land, att en mängd medborgare äro dömda som brottslingar. Man får vara sparsam med detta. Och särskildt för oss, som behöfva hvarenda man för vårt försvar, är det af vikt att vara försiktiga, så att våra försvarare icke bestå af dömda brottslingar, då de kunnat vara utan fläck. Sådana utgöra dåligt försvar.»

Jag har återupprepat detta därför, att det var typiskt vid den tiden och typiskt för att man sedermera, trots dessa då gjorda mycket skarpa uttalanden emot lagen, lyckats att under alla dessa 13 år kunna sluta sitt samvete till och låta det få förblifva vid detta gamla. Jag skulle i detta sammanhang kunna andraga en mängd fall, som uppenbart ådagalägga orättvisan af denna lag, men för att icke trötta kammaren vill jag endast hänvisa till den motion, som från vårt parti aflämnades år 1910, därvid bl. a. tagits upp en hel del fall, tolf fall, af hvilka jag endast skall referera det första. För att visa, hur denna lag i sin tillämpning verkat, kan det ju vara bra att åter friska upp minnet af dessa saker.

Stadsfiskalen Ekelund i Örebro häktade fabriksarbeterskan Selma Johansson och ställde henne under tilltal vid Örebro rådstufvurätt för hot mot arbetsvillig jämlikt strafflagens 15 kap. 22 § 2 mom. Under en stor del af rannsakingstiden satt denna kvinna häktad för ett så pass, om man så får kalla det, oskyldigt brott som att hafva yttrat till en annan arbeterska, att hon skulle träta på henne så länge hon fanns kvar i staden, därför att hon icke var solidarisk med de andra i den pågående striden. Aklagaren ansåg, att Selma J. gjort sig skyldig till straffbart hot. Den tilltalade försvarade sig med att hennes yttrande föranledts af den upphetsade sinnesstämning, hvaruti hon befunnit sig. Ut i utslag i september 1909 dömdes Selma J. till tre månaders fängelse för straffbart hot, hvarjämte hon förklarades fortfarande skola hållas i häkte i afbidan på att utslaget vunne laga kraft.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Svea hofrätt, där J. besvarade sig, försatte henne på fri fot, men fastställde rådstufvurättens utslag. Den tilltalade fullföljde målet hos högsta domstolen, som genom utslag den 17 september 1909 frikände henne från allt ansvar.

Men vid sidan af denna Åkarpslag finnes det också en annan bestämmelse, som vi ha pekat på i förut omnämnda motion, den, som vi kalla för den lilla Åkarpslagen. Man har här ett annat sätt att komma åt folk genom att åtala dem för förargelseväckande beteende, och äfven på det sättet kan åstadkommas en onödigt hård och trakasserande påtryckning på arbetarna. I Kungl. Maj:ts proposition, som redan blifvit berörd, pekas det på en hel mängd fall under storstrejken. Nu säger man här, att dessa fall, hvilka anfördes från storstrejken, voro icke sådana fall, som man bör räkna med eller som skulle kunnat inträffa under vanliga ordinära förhållanden, utan de berodde af en särskildt upphetsad sinnesstämning å ömse sidor samt därpå att myndigheterna kanske vid det tillfället voro mer än lofligt nervösa. Men det är ju ändå särdeles betänkligt, att af dessa 183 mål, som då blefvo instämnda till domstol, saknas i afseende å 42 af dem, enligt Kungl. Maj:ts egen framställning, upplysningar om utgången af åtalen, och då förefaller det så, som om man redan från första början nödgats afskrifva dessa mål, såsom varande så litet bärande, att man icke kunde fullfölja dem. Af de fullföljda blefvo ej mindre än 46 mål afskrifna eller den anklagade frikänd redan i underrätten. Herr Alexanderson pekade också på det särdeles uppseendeväckande, att af alla de 37 fall, som gått till högsta domstolen, hafva 17 varit åtföljda af häktning, och uti dessa 17, som åtföljts af häktning ha icke mindre än 7 tilltalade blifvit ådömda böter och två frikända. Det bevisar, att det varit blott 8, som kunnat stå sig inför högsta domstolen, så att det kunnat ådömas andra straff än vanligt bötesstraff. Herr Håkanson berörde ju detta, men han ville försöka att bortförklara det med att denna statistik bevisar ingenting, ty han sade, att det kunde ju vara på grund af bristande möjlighet till att bevisa anklagelsernas hållbarhet, och när han ej af denna statistik funne, att det kunnat bevisas, att det varit obefogade åtal, ansåg han, att man ej borde göra det allra ringaste.

Nu hålla vi före, att ett bibehållande af den här lagbestämelsen bevisar ingenting annat än en fortsatt vilja till orätrådighet. Mången i denna kammare tyckes sakna någon som helst vetskapskap om hvilken skada, som åstadkommits genom denna Åkarpslag. Jag ber att till fullo få understryka hvad herr Alexanderson sade beträffande denna lags verkan på den allmänna uppfattningen, att den undergräfvat aktningen för allmän lag. Och hvilka garantier skall arbetsklassen kunna hafva för att den andra delen af strafflagens bestämmelser är fotad på någon rättvis grundval, då de här med exempel för ögonen kunna när som helst kon-

statera, att denna lag åtminstone icke är fotad på någon rättvis grundval utan endast är ett utslag af det rådande majoritetspartisinet. All lag måste vara fotad på rättvis grund, eljest bortfaller aktningen för lagen, och man ser i lagen endast ett uttryck för de maktägandes partiskhet. Det går icke att ersätta aktningen för lagen med fruktan för straff, ty är det så, då är det i realiteten endast en fortsatt samhällsupplösning, i det människor tvingas att lyda en lag, som de ej respektera eller kunna finna vara rättvis. Det är helt naturligt, att vid konflikter skall uppstå ett spändt förhållande mellan dessa, som ligga i konflikten, där arbetarna — kanske med mer eller mindre rätt — kämpa för en sak, som de anse vara rättvis. Jag vet näppeligen icke, att jag någon enda gång varit deltagare i en arbetskonflikt, där icke arbetarna fullt och helt trott på sin saks rättvisa, och i vanliga fall, då det gäller strejker, har det varit tvist om lönernas storlek och möjligheten att kunna lefva ett någorlunda människovärdigt lif; krafvet från familjen och hemmet på att kunna komma till en sådan inkomst, som kunde göra det möjligt att existera ordentligt har då varit den pådrifvande anledningen. Och när arbetarna så nedlagt arbetet och afstått från sin arbetsförtjänst blott för att kunna tvinga arbetsgifvaren att gå med på en liten smula högre lön, och då, när arbetarna under den akten se andra kamrater ställa sig osolidariska, är det väl helt naturligt, att det uppstår en liten misshällighet, vi kunna kalla det en bitterhet emellan de strejkande arbetarna och de andra, som återgått till arbetet. Det är då helt naturligt, att i denna process kommer det många gånger till ett meningsutbyte och till hetsigheter och förflygna ord — och därpå kommer åtalet. Nu är det ju sant, att arbetarna föra icke precis samma salongsspråk, som man använder på högre ort, där man kan säga samma sak, ehuru kanske mindre kraftigt, mindre brutalt, om man så vill. Man hotar ej direkt med att klå hvarandra eller dylikt, men det säger detsamma: »Om icke du gör på det och det sättet, komma vi naturligtvis vid våra blifvande affärstransaktioner att ha dig i godt minne.» Detta hot är icke straffbart, det är helt enkelt det språk man för på det hållet, under det att arbetarna, för att gifva uttryck åt deras känsla för sammanhållning och solidaritet, säga: »Vi skola klå dig vid tillfälle.» Det behöfs blott detta, för att man har Åkarpshistorien öfver arbetarna, och så blifva de åtalade enligt Åkarpslagen. Nu kunna vi ju vara eniga om att det är oklokt af arbetarna att begagna sig af sådana uttryck, men jag tror ändå icke, att deras hot är så illa menadt, därför att under vanliga förhållanden, då de tvista inbördes, bruka de på samma sätt gifva uttryck åt liknande känslor. Men hvad göra då lagstiftarna? Jo, de taga då fatt i den osolidariska kamraten och ställa upp honom på en piedestal som en helig person, som icke får på något skarpare sätt tilltalas, och vågar någon förgripa sig mot denne,

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

(Forts.)

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

straffas han på det strängaste sätt, som låter sig göra. Tror herrarna, att det är förmånligt, att man på detta sätt upphöjer de osolidariska elementen i vårt land till att bli personer, som ställas på en högre nivå än hvilket som helst kommerseråd eller justitieråd eller andra upphöjda samhällsmedborgare? Ty om man skulle hota en sådan personrepressalier eller stryk eller någonting i den vägen, skulle detta icke kunna rendera något åtal, men går däremot en arbetare och hotar en annan arbetare under konflikt med någonting sådant, straffas han enligt med Åkarpslagen. Dessa s. k. strejkbrytare äro likväl icke samhällets bästa gullgossar. Jag är alldeles öfvertygad om, att ifall arbetsgifvarna blefve tillfrågade om sina innersta tankar, skulle alla erkänna, att de inte haft så värst mycken fröjd af det där folket. Under tider af konflikter är det lämpligt att ha dem att fylla ut med, men jag har hört arbetsgifvare säga, att strejkbrytarna betyda alls ingenting för deras vidkommande i afseende å arbetets utförande, nej, hvad de äro lämpliga till, det är att man med deras tillhjälp kan hålla sin fabrik eller verkstad gående, man ser hjulen gå och arbetet pågå, och så inverkar det lilla arbete, de under pågående strejk kunnat utföra, på det sätt, att det åstadkommer misstämning i arbetarnas leder. Det är för det ändamålet arbetsgifvarna begagna dem, men knappast för någonting annat, och vi se vanligtvis också, att efter konfliktens slut börja arbetsgifvarna strax i vanliga fall att göra sig af med det folk, de skaffat sig under konflikten, då de visat sig sakna den duglighet och yrkesskicklighet, som är af nöden för verksamheten i respektive deras industri; de göra sig af med dessa och taga in annat bättre folk efteråt.

Men nu var det ju icke till skydd för dessa personer, som lagen ursprungligen blef stiftad; och det är det jag ber herrarne lägga på minnet: lagen blef stiftad icke för att skydda de arbetsvilliga, utan, såsom det uttryckligen sades — fastän det icke sades så rakt och korrekt, som det borde hafva sagts — för att kunna komma åt agitatorerna, arbetarnes representanter. Det var dem man ville komma åt med lagen. Nu har det ju visat sig, att man icke kommer åt dem med lagen, just därför att dessa personer ej göra sig skyldiga till de förseelser, som dessa lagparagrafer handla om. Dessa personer gå icke ut och hota de arbetsvilliga på något sätt, utan de försöka endast att tala till arbetarne inom facket, försöka sammanhålla dem och åstadkomma uppgörelse genom underhandling med arbetsgifvarna. De, som hota, äro i vanliga fall just den sorts folk, som icke har karaktärsstyrka, dessa, som i allmänhet taga sig ett glas för mycket och följaktligen just under inverkan däraf icke kunna kontrollera sitt eget handlingsätt. Ätminstone har detta varit den erfarenhet, som jag haft under hela den tid jag stått som förtroendeman för arbetarorganisationen, att, om det inträffat sådana fall, då en person

blifvit åtalad för brott mot ifrågavarande lagbestämmelse, det i nio fall af tio varit under rusets inflytande han förgått sig. Det är så: att de få ett glas för mycket och blifva upprymda och då gå de och hota strejkbrytare, och så är det färdigt med åklagarens inskridande, häktning och andra åtgärder.

Denna lag har emellertid åstadkommit, att på arbetarsidan opinionen vuxit upp allt starkare och starkare mot strejkbryteriet. Ju mer arbetarne se, att dessa personer omhuldas af en mäktigare samhällsklass, ju större blir naturligtvis hatet gentemot allt hvad strejkbryteri heter på arbetarsidan. Afskyn för strejkbryteriet har blifvit så stark, att det betraktas nära nog såsom en outplånlig skam och vanära, när någon person gör sig skyldig därtill, och det är ju helt naturligt, att, ju mer man försöker att med konstlade medel höja den osolidariska klassen upp, så att man knappast får titta på de osolidariska, utan att samhället skall inskrida och straffa, detta måste åstadkomma motsvarande resultat på arbetarhåll. Denna lag har också gjort mer för att sammankitta arbetarklassen i vårt land än någonting annat. När herr Alexanderson i sin anklagelse mot lagen kunde rikta ett så starkt angrepp på hela dess laglighet i tillämpningen och äfven beträffande grunderna för dess tillkomst, kunna ju herrarne förstå, huru arbetarne skola känna det. När man kan få en sådan stark förkastelse från folk, som lefva aldeles utanför dessa strider, som stå opartiska till den här saken, måste det gifvetvis kännas ännu djupare, ännu starkare hos arbetarklassen, till hvilken offren för denna lagstiftning höra. Man kan alltid hänvisa till Åkarpslagen såsom ett typiskt exempel på arbetsgifvarklassens goda vilja att klämma åt de för bättre villkor kämpande arbetarne; och hvad mer är: dessa anklagelser kunna icke tillbakavisas. Det finnes ingen möjlighet att säga till arbetarne: dessa edra anklagelser äro ogrundade och obefogade, ty de kunna hvarje gång slunga sina vedersakare tillbaka: de äro fullt befogade. Arbetarklassen känner därför lagen som en permanent utmaning och en kränkning af likställigheten inför lagen.

Kungl. Maj:t har i sin proposition pekat på dessa förhållanden och äfven på, att det rätta vore att nu begära lagens fullständiga afskaffande; men då Kungl. Maj:t mycket väl känner den här kammaren och känner den stämning, som här är för handen, vet Kungl. Maj:t mycket väl, att det knappast är möjligt att kunna få denna kammare att gå med på något dylikt, men den dag kommer, då den här kammaren kommer att gå med på det — det kunna herrarne vara öfvertygade om. Det är blott fråga om, när den dagen kommer; att den dagen kommer, kan man redan nu vara fullt förvissad om. Att en sådan lag ej skall få vara evig, torde vara själfklart. Men Kungl. Maj:t har nu försökt humanisera lagen genom en större straffsänkning och en begränsning af allmänna åklagarens rätt att åtala. Straffsänkningens

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

största förmån ligger i, att den omöjliggör det hittills praktiserade häktningsförfarandet. Såsom det varit förut, har man gång på gång kunnat peka på, att man häktar och häktar och häktar, ungefär såsom herr Håkanson motiverar, emedan det skulle vara bra att bura in åtskilliga för att trygga emot eventuella våldsåtgärder. Den ståndpunkten har gjort så ofantligt mycket ondt. Men jag måste ärligt tillstå, att domstolarne i vårt land ha varit synnerligen humana och synnerligen försiktiga i tillämpningen af dessa lagrum och försökt att sätta straffen så låga och lindriga som möjligt. Häktningarna hafva likväl åstadkommit en oerhördt stor skada för de häktades familjer, det kan ju ej förnekas. Kungl. Maj:ts framställning pekar på ett fall, där den tilltalade blifvit totalt frikänd i högsta domstolen, men dessförinnan måst sitta häktad en hel månad. Hvad betyder en mans häktning för familjen? Har man tänkt på det? Vill man ej tänka på det? Vill man ej tänka på det lidande man tillfogar en häktad persons familj, då häktningen skett på så pass lösliga grunder, att man sedermera måste frigifva honom. Att domstolarne behandlat dessa saker så mildt, som de gjort, har antagligen berott på lagens karaktär af att vara en sådan där undantagslag; och just däri torde man också kunna se skillnaden mellan den vanliga strafflagen och den här lagen. Allmänna opinionen har ständigt reagerat i hvarje fall, där man klämt efter någon hårdare, och den allmänna opinionen har icke betraktat de felände eller de straffade såsom några förbrytare, utan man har vanligtvis betraktat dem såsom offer för en klasslag.

Det enda fel jag har att påbörda Kungl. Maj:ts förslag är det, att lagen fortfarande skulle finnas kvar, ehuru i mildare form. Klasslagen finnes där likväl. Äfven om man tagit bort dess värsta brutalitet eller dess mest motbjudande sidor, så kommer likväl det att stå kvar, att det finns en lag i vårt land, som är en klasslag och som uteslutande är riktad gentemot arbetarklassen.

Herr Thyrén å sin sida vill, såsom jag förut sagt, försöka lägga saken på en helt annan bog, i det han vill rycka bort denna klasslagsnatur. Jag tänkte annars ej säga något om herr Thyrens förslag, utom kanske det, att jag ej vet, hvar de principer han vill inaugurera genom sin lag skola stanna — jag känner ej deras räckvidd, eller hur långt de i tillämpningen skola komma att sträcka sig. Men då herr Thyrén återtagit sitt yrkande eller åtminstone ej vill framföra det, anser jag mig oförhindrad att säga en liten smula mer mot hans förslag, nämligen det, att jag är af den uppfattningen, att om denna ändring skulle här blifva antagen, så skulle lagen blifva fruktansvärd på arbetsgifvarhållet, ty just där florerar hotet. Det är där, som hotet verkligen tillämpas i dagligt bruk. Äfven med deras bildning och deras förstånd sänka de sig ner till en lägre nivå, när

de tala till arbetarne, och utnyttja just hotet i dess mest realistiska, i dess mest konkreta form. Det är hundratals fall jag skulle kunna påvisa, där hot sålunda blifvit användt, och en utsträckning af hotförsökets straffbarhet skulle säkerligen drabba arbetsgifvarne mycket tungt. Detta är icke svårt att förutspå.

Jag kommer i håg ett typiskt fall i Gäfle, då vi hade en hamnarbetarkonflikt där. Staden, inom parentes stadens myndigheter, och där våra hamnarbetsgifvare i mycket stor omfattning hade säte och stämma — det var, medan den 100-gradiga skalan ännu existerade — ville för att skydda sig själfva eller för att kunna bevara sina intressen kommendera ut stadens yrkesarbetare, snickare, smeder och andra, som ursprungligen voro antagna för andra ändamål, till att lossa fartyg vid hamnen. Då dessa förklarade, att de ej ville utföra detta arbetet, blefvo de afskedade, och man drog sig ej för att afskeda cirka 200 arbetare, just därför att de icke ville utföra annat arbete, än de ursprungligen antagits för. Då gällde ej Åkarpslagen gentemot arbetsgifvarne. Dylika fall skulle vi kunna åberopa i massa, ty sådant få arbetsgifvarne göra utan att blifva utsatta för straffbestämmelser. Jag är öfvertygad om, att om herr Thyréns förslag skulle blifva lag, skulle det icke dröja två år, innan den lagen vore fullt afskaffad, ty så stark blefve nog opinionen på arbetsgifvarsidan och så stark skulle trycket blifva på deras representanter, att lagen borde afskaffas, så att vi ej för framtiden skulle behöfva befatta oss med detta ärende.

Jag vill äfven säga, att det är moraliskt förkastligt att resonera som så: visserligen kan lagen sägas vara, juridiskt sedt, ohållbar, men då den verkar skadligt för arbetarne, skall den likväl bibehållas. Det duger sannerligen icke att sedermera komma till arbetarne och förebrå dem, för att de hafva bristande samhörighet med landets näringsidkare, när man på arbetsgifvarhåll finner den sortens sträfvan att klämma efter arbetaren.

Skulle Första kammaren, trots allt hvad som allaredan i dag blifvit anfördt mot denna lag, likväl bibehålla den, lofvar jag att i en följande punkt här i kväll resa en minnesvård, som Första kammaren skall hafva svårt att komma öfver. Vi skola om en stund gå till att bestuta om anslag till ett visst rederibolag, och jag har här dokument, tillräckligt belysande för att visa, att om den här Åkarpslagen existerat och kunnat användas gentemot arbetsgifvarne, så skulle vederbörande hafva straffats enligt Åkarpslagen med tillämpning af den högre straffsats, som man anser lämplig för dylika fall, upp till två års straffarbete. I stället för som antagligen blir beslutadt att, man kommer att besluta att skänka dem åtskilliga hundratusentals kronor i understöd. Det kan ju blifva en värdemätare på den här kammarens uppfattning om hvad som är rätt och rättvist, när vi komma dit. Men jag skall taga mig friheten, när vi komma

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Om ändring till den punkten, att läsa upp dessa aktstycken och låta herrarne af 15 kap besluta efteråt.
22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Åkarpslagen är efter mitt förmenande en klasslag, och det är därför, herr talman, som jag ber att få yrka afslag å utskottets förslag och bifall till herrar Lindhagens och Perssons reservation.

Herr Forssman: Det är i hög grad anmärkningsvärdt, att under den mångåriga striden om Åkarpslagens vara eller icke vara denna lags näringspolitiska betydelse egentligen aldrig med ett ord blifvit nämnd. Man har tydligen helt och hållet velat göra lagen till en uteslutande juridisk fråga. Då emellertid lagen utan all fråga till mycket hög grad tillkommit af näringspolitiska motiv, böra väl icke dess påstådda juridiska oformlighet och egenskap af klasslag vara allena afgörande, då det gäller att företaga en så genomgripande förändring af densamma som den ifrågavarande. En lags berättigande bestämmes ju af rättfärdighetsskäl och lämplighetsskäl, de senare ju refererande sig till statsnyttan. Vid bedömandet af föreliggande fråga ha uteslutande rättfärdighetsskälen varit framdragna. Jag vill icke inlåta mig vidare på dessa, då de senast i dag så mycket diskuterats, jag endast häfdar, att de för ändringsförslagen anförda skälen icke för mig äro öfvertygande, men jag vill häfda, att, äfven om dessa skäl skenbarligen kunna motivera den föreslagna förändringen, däremot *lämplighetsskäl* synas mig föreligga af så stor vikt, att man icke kan antaga dessa förslag. Det gäller således här att undersöka, huruvida lagens bibehållande som den är kan anses påbudnen äfven ur statsnyttans synpunkt.

Däriegenom, att Åkarpslagen visat sig utgöra ett verkligt stöd för arbetsvilliga, har densamma varit och är till stor nytta för våra näringar. Erfarenheten har nämligen gifvit vid handen, att den afskräcker genom de jämförelsevis stränga straff, som kunna ådömas enligt densamma. Sedan dess verkningar blifvit mera kända, hafva också i arbetarkretsar vid arbetsnedläggelser på senare tiden varnats för att företaga något mot strejkbrytare på sådant sätt, att Åkarpslagen kunde finnas tillämplig. Lagen verkar emellertid afskräckande icke endast genom den gjorda strafflatituden, utan äfven genom den däri inbegripna häktningsrätten. Därigenom är den ett effektivt medel för ordningens upprätthållande och skyddande af arbetets frihet, enär medvetandet om att vid öfvergrepp kunna blifva inmanad i häkte och befordrad till strängt straff i hög grad verkar till besinning och försiktighet äfven vid tillfällen, då annars åt lidelserna plägar gifvas fritt spelrum. Häktningsrätten är också lagens kanske verkningsfullaste moment. Skulle den i kungl. propositionen föreslagna ändringen af § 22 mom 2 af Riksdagen godkännas, komme genom den minskade strafflatituden häktningsrätten att i

realiteten bortfalla och lagen därigenom blifva utan praktisk betydelse och ändamålet med densamma förfeladt. Den sålunda skapade möjligheten att utan nämnvärd risk kunna terrorisera de arbetsvilliga vid arbetsinställelser skulle också med säkerhet komma att till sin fulla vidd utnyttjas.

Om ändring af 15 kap 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Våra nuvarande politiska förhållanden göra behovet af Åkarpslagen i sin gällande affattning ännu mera framträdande. Erfarenheten från andra länder visar nämligen oförtydligt, att en regering, som är hänvisad att stödja sig på arbetarpartiet, icke är benägen att effektivt skydda de arbetsvilliga vid arbetskonflikter, och att därför en lag, som möjliggör för de lokala myndigheterna att oberoende af regeringen i detta afseende göra sin auktoritet gällande, är af behovet påkallad. De engelska förhållandena under senaste tiden utgöra härutinnan ett utmärkt demonstrationsmaterial. Under den nyss afslutade kolstrejken förklarade den engelska regeringen sig ämna trygga de arbetsvilliga mot öfvervåld, sedan kolbillen passerat öfverhuset. Det var så dags då. En sådan extraordinär lagstiftning skulle sålunda först tillgripas, innan regeringen ansåg det vara sin skyldighet att utsträcka skyddet till alla medborgare. Den, som följt med förhållandena under strejken, vet, att de arbetsvilliga ej ens gjorde försök att få arbeta, enär de voro medvetna om, att skydd från myndigheternas sida ej var att påräkna. Under transportarbetarstrejken i somras uppvaktades Churchill, som bekant dåvarande inrikesministern, af en deputation från Shipping Federation m. fl. korporationer med anhållan om skydd för cirka 4,000 nyengagerade arbetare, som skulle utlossa ur fartygen de ömtåligaste varorna, lifsmedel och dylikt. Churchill förklarade emellertid, att han icke allenast icke skulle lämna de arbetsvilliga skydd, utan äfven hindra dem att arbeta. I England finnes heller icke någon sådan lag som Åkarpslagen, tvärtom lämnar the dispute act af år 1906 i fråga om någons deltagande eller icke i ett visst arbete uttrycklig tillåtelse till picketing och peasefull persuasion. Under skydd af denna lag utöfvades vid sistlidne sommars arbetsstöringar en fullständig terrorism och strejkledarne voro på åtskilliga ställen tidvis samhällens diktatorer. I Manchester såg man sig nödsakad ingå formlig öfverenskommelse med dem af innehåll, att endast de personer, som innehade af dem utfärdade passersedlar, fingo tillåtelse att utföra transporter, och skulle detta öfvervakas af strejkposteringarna. Man jämföre den helt annorlunda utgången af det liknande diktatoriska påfundet i Stöckholm under storstrejken år 1909, hvilket är att tillskrifva Åkarpslagens inflytande. Mångenstädes i England ledde det s. k. »fredliga öfvertalandet» till oroligheter. I Liverpool sårades många hundra människor.

På senare tid har också en stark opinion uppstått för ändring af den engelska lagen i fråga, hvilken opinion tog sig uttryck å

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

ett stort möte mellan Storbritanniens förbund af handelskamrar i Dublin den 29 och 30 augusti 1911, där följande resolution enhälligt antogs: »På grund af det hot och de våldsamheter, som öppet föröfvats under den senaste järnvägsstrejken och andra strejker och på grund af den allvarsamma skada, som vållats icke endast tillförseln af lifsmedel och andra förnödenheter för folket, utan äfven rikets inhemska och utländska handel, uppmanar denna församling af representanter för de förenade rikenas handelskamrar härmed regeringen att tillsätta en specialkommision för undersökande af verkningarna af lagen om fackliga tvister af år 1906, hvilken lag enligt denna församlings åsikter genom tillåtelsen till fredlig strejkpostering och genom fackföreningarnas befriande från ansvar för sina handlingar har möjliggjort sådant hot, sådana våldshandlingar och sådan skadegörelse».

Den viktiga frågan om Åkarpslagen och de arbetsvilligas skyddande bottnar i de organiserade arbetarnes sträfvan till och anspråk på uteslutande rätt till arbete. Däri ligger också förklaringen till fackföreningarnas oafslätliga agitation mot lagen. Hvad ett dylikt monopoliserande innebär, behöfver väl knappast närmare utvecklas. Jag vill endast i förbigående hänvisa på de så kallade closed chops i Amerika och Australien, som icke äro något annat än arbetaretruster, hvilka mot vissa ibland mycket höga afgifter i sin krets upptaga arbetare till ett visst bestämdt antal. Härmed erhålla dessa inregistrerade personer tillåtelse att ostördt arbeta i sina respektive yrken. Utomstående arbetare blifva medelst s. k. »fredlig öfvertalning», som ofta är lika med kroppslig misshandel, »kicked out of existence». Äfven i andra länder finnas talrika exempel på de socialistiska fackföreningarnas anspråk i denna riktning. I Tyskland hafva de så kallade kristliga arbetareföreningarna framfört indignerade protester mot de socialdemokratiska fackföreningarnas försök att reservera arbetsmarknaden för sig allena och börjat sammansluta sig till skydd däremot.

I vårt land äro dylika sträfvanden af gammalt datum. Färskaste exemplet härå finnes i bageriarbetarnes förslag till nytt aftal, afsedt att gälla från och med 1 juni 1912, hvari fordras, att alla arbetare i bagerierna skola tillhöra fackförbundet, och att all arbetsförmedling skall ske genom deras egen arbetsbyrå, till hvars upprättande äfven arbetsgifvarne skulle bidra. Ett närmare studium af detta aftalsförslag är i öfrigt särdeles lönande. Stödda på den genomförda tvångsanslutningen af bageriarbetarna (arbetsgifvarne i denna bransch äro icke anslutna till någon större organisation), hafva dessa uppställt villkor beträffande löner etc., som för platser, där den kooperativa bagerirörelsen nått en viss utveckling, äro af beskaffenhet att helt och hållet omöjliggöra borgareaffärerna, men för de platser, där ingen sådan rörelse finnes, äro betydligt mera resonabla. Syftet är påtagligen, att de

kooperativa affärerna skola öfvertaga bagerihandteringen, och det nuvarande borgerliga bageriarbetsgifvareyrket undertryckas.

Mina åsikter om verkningarna af ett bifall till den kungl. propositionen ber jag till slut få sammanfatta så, att den föreslagna förändringen af Åkarpslagen enligt min mening skulle komma att i betänklig grad minska det nuvarande skyddet för de arbetsvilliga och bereda de organiserade arbetarne ytterligare möjlighet att med rättsvidriga medel för sig monopolisera arbetsmarknaden, hvilket i sin ordning skulle medföra en sådan stegring af arbetslöner etc. och så försvåra ett rationellt ordnande af produktionen, att våra näringar däraf skulle tillfogas en allvarlig skada.

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts)*

Den tendens till systemförändring inom vissa arbetareorganisationer, som tydligen kan skönjas och som går ut på en öfvergång till syndikalismen med sabotage och våld mot arbetsvilliga som förnämsta kampmedel, kan ej heller motivera Åkarpslagens neutralisering, liksom det allt starkare krafvet på ökad skydd för arbetets frihet i de stora industriländerna borde göra oss betänksamma inför frågan att desorganisera det skydd vi hafva.

En allmän ökning af arbetslönerna i vårt land är nämligen, som jag håller före, icke möjlig i annan mån, än som motiveras af penningvärdets fall och en större uttagen arbetskvanitet per arbetare, vare sig nu denna härrör från produktionsteknikens utveckling eller större arbetsduglighet och arbetsenergi hos arbetarne. Genom monopolisering af arbetsmarknaden skulle emellertid med full visshet stegringen af arbetslönen pressas fram vida hastigare, än nyss nämnda bägge faktorer medgifva, och därmed våra näringars bärighet och konkurrenskraft äfventyras till stort förfång för hela vårt folk och ej minst för dess arbetareklass. Att vidtaga en lagändring, hvarigenom något sådant kan befaras, anser jag icke vara att tillgodose statsnyttan, och då jag således finner, att bärande lämplighetsskäl för lagens bibehållande i sin nuvarande affattning föreligga, ber jag, herr talman, få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Håkansons m. fl. reservation.

Herr Berger: Min ställning till den föreliggande frågan är, att jag helst skulle se, att kammaren bifölle utskottets hemställan om ändring af 15 kap. 22 § strafflagen, men ej bifölle den föreslagna ändringen af 24 §. Man måste nämligen fästa stort afseende vid hvad lagrådet beträffande 24 § yttrat. Lagrådet har enhälligt afstyrkt ändringen i 24 § på den grund, att det i förslaget använda uttrycket »brottet medfört fara för allmän säkerhet eller ordning» måste anses alltför tånjbart. Man kan icke undgå att fästa synnerligt afseende vid lagrådets mening i detta fall, särskildt då lagrådet är enhälligt. Det är ju dessa högsta domare, som skola tillämpa och tolka denna lag, och då

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen. de anse de nämnda ordalagen icke vara tillräckligt tydliga, utan alltför mångtydiga, så synes mig betänkligt att antaga den föreslagna lydelsen af 15 kap. 24 §.

(Forts.)

Jag skulle således helst vilja yrka bifall till utskottets förslag till ändring af 22 §, men afslag å förslaget till ändring af 24 §. Men man har sagt mig, och jag tror själf, att det icke lönar sig att i kammaren framställa ett sådant yrkande, och jag skall därför icke göra det.

Dock tillåter jag mig i allt fall hemställa till kammarens öfvervägande, om icke kammaren skulle vilja i dag göra åtminstone något i denna sak. — Hvad är det i själfva verket, som i synnerhet gör den s. k. Akarpslagen så förhatlig bland en stor del af landets medborgare? Det är naturligtvis de många häktningarna, af hvilka ej så få varit verkligt upprörande. Och hvar ligger nu grunden till de många häktningarna? Jo, de många häktningarna ha berott därpå, att lagen straffar försöket lika strängt som det fullbordade brottet. Straffet för försöket är sålunda högst straffarbete i två år, och till följd af denna stränga straffbestämmelse hafva myndigheternas rätt att häkta blifvit alltför vidsträckt. Det vore nu enligt min tanke skäl att ju förr dess hellre sätta ned straffet för försöket till ett rimligt mått. Enligt det kungliga förslaget är detta straff nedsatt till böter eller fängelse, och herr Thyren har i sin motion likaledes föreslagit nedsättning af straffet i 22 § 2 mom. till böter eller fängelse.

Jag kan icke finna annat, än att straffet böter eller fängelse är fullt tillräckligt straff för ifrågavarande brott. Jag skulle till och med vilja säga, att man godt kunde stadga böter eller fängelse i högst ett år, böter eller fängelse betyder böter eller fängelse i högst två år. Brottet är, såvidt jag förstår, icke synnerligen svårartadt. Man måste, när det gäller att värdesätta brottet, tänka på den sinnesstämning, hvari den brottslige befinner sig. Han anser vanligen, att den arbetskamrat, som han själf angriper med våld eller hot, är den verkligt brottslige eller åtminstone klandervärde, och själf anser han sig kämpa för den verkliga, den högre rätten. Han förmenar, att den arbetsvillige kamraten genom att ej visa sig solidarisk med de andra arbetarne gör dem en stor orätt. Den brottslige gör sig visserligen skyldig till en villfarelse i sin nämnda åskådning, men man får icke döma honom för strängt. Och som sagdt, ett straff af böter eller fängelse är enligt min uppfattning tillräckligt.

Jag kan icke värja mig för den tanken, att orsaken, hvarför man på många håll så segt håller på den nu gällande straffbestämmelsen, högst straffarbete i två år, torde icke vara det, att straffet fängelse eller böter anses otillräckligt, utan endast och allenast att den brottslige eller misstänkte, om maximum bibehålles vid straffarbete i två år, lättare kan blifva inmanad i häkte. Men i den mån en sådan uppfattning gör sig gällande, då man

skall afväga det rätta straffmåttet, är man uppenbarligen på villovägar.

På grund af hvad jag anfört, inskränker jag mig till att hemställa, att kammaren måtte för sin del besluta nedsätta straffet för ifrågavarande försöksbrott från högst straffarbete i 2 år till böter eller fängelse. Jag föreslår alltså, att kammaren måtte besluta den ändring i gällande lag, att andra momentet af 15 kap. 22 § strafflagen erhåller denna lydelse:

»Försöker man, på sätt nu är sagdt, tvinga någon till deltagande i arbetsinställelse eller hindra någon att återgå till arbetet eller att öfvertaga erbjudet arbete, straffes med böter eller fängelse, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskildt belagd är.»

Herr statsrådet Sandström: Herr talman, mina herrar! Jag har ofta undrat på, huru det kommer sig, att de upprepade försöken att få denna lag, som lider af så iögonenfallande brister och som haft så olyckliga verkningar, upphäfd eller reformerad, alltjämt mött ett så kompakt motstånd. Antagligen beror detta förhållande därpå, att många dela de meningar i frågan, som här utvecklats af herr Forssman. Dessa meningar utmärkas emellertid dels af en viss oklarhet beträffande lagens brister och dels af en betydande öfverskattning af deras nytta. Herr Forssman förklarade först, att han ville lämna å sido de s. k. rättfärdighetsskälerna för lagens upphäfvande eller ändring. De kunde ju ha sin befogenhet, men han ville i stället se på lagens, hvad han kallade, näringspolitiska sida, eller — som han yttrade sig — se den från statsnyttans, lämplighetens synpunkt. Och när han såg lagen från den synpunkten, kom han till det resultatet, att den gör mycket stor nytta för näringarna och därmed för staten, och att lagens kardinalpunkt och viktigaste moment ligger i häktningsrätten, hvars begagnande har en hälsosam och lugnande inverkan på oroliga arbetare vid strejktillfällen. Skulle detta vara uttrycket för en mera allmän uppfattning i Första kammaren, skulle jag anse det vara djupt beklagligt. Att i fråga om strafflagsbestämmelser lämna å sido rättfärdighetsskälerna och söka lagstifta efter »näringspolitiska» hänsyn, går helt enkelt icke an, om vi vilja göra anspråk på att kallas en rättsstat. Och att söka trygga näringsintressen genom straffbestämmelser, som i sig icke äro rättvisa, är i grunden omöjligt och medför i längden skada för de intressen, man velat gagna.

Det är därför, som det för mig varit så nedslående att finna, att samtliga högerrepresentanter i utskottet hafva ställt sig absolut afvisande mot det förslag till Åkarpslagens reformering, som Kungl. Maj:t framlagt. Jag kan ju väl förstå, att regeringens förslag om begränsningen af hotet som tvångsmedel skall kunna väcka betänkligheter hos en eller annan, som tillägger de tvångsförsök

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.*
(Forts.)

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.

(Forts.)

mot arbetsvilliga, som därigenom skulle blifva straffria, större praktisk betydelse, än de i verkligheten äga. Och jag kan ännu bättre förstå, att åtskilliga äro tveksamma beträffande regeringens förslag om åtalsrättens begränsning, med hänsyn till de anmärkningar, som lagrådet gjort häremot. Men hvad jag har mycket svårt att förstå, det är, att ingen enda af utskottets konservativa ledamöter har velat upptaga ens den delen af regeringens reformförslag, som innebär straffmaximums nedsättning från straffarbete till fängelse. Det nuvarande maximum af två års straffarbete har, såsom utredningen visar, å ena sidan visat sig fullkomligt *onödigt*, enär straffet i mån af förevarande beskaffenhet af Kungl. Maj:t ännu aldrig bestämts högre än till tre månaders fängelse och det af regeringen föreslagna maximum af två års fängelse sålunda bereder tillfälle till ådömande af lika höga och högre straff än hittills, och å andra sidan har det föranlett en mängd beklagliga missbruk af häktningsrätten. Om det i allmänhet är viktigt att strafflagsstadganden äro rättvist avvägda och klart formulerade, så är det dubbelt viktigt, då, såsom här är förhållandet, man finner sig på det sociala strafflagsstiftningsområdet, det område, där samhällsklassernas intressen komma i konflikt med hvarandra. Där skola vi hafva våra *bäst* avvägda, noggrannast formulerade lagar, och i stället ha vi där våra mest bristfälliga lagar, bland hvilka Åkarpslagen kanske är den allra sämsta. Den beklagligaste följden häraf är den missaktning för lag och laga myndighet, som i vida kretsar sprides genom dylika lagar och deras tillämpning. Och det är af en föregående talare med mycken styrka och klarhet påvisadt, hurusom Åkarpslagen i vidsträcktaste omfattning är ägnad att medföra dylika landsfarliga verkningar.

Jag läste i dag på morgonen en liten broschyr, utgifven af arbetsgifvarföreningarnas förtroenderåd, som ju — naturligt nog — är mycket intresserad af, att denna lag bibehålles i oförändradt skick till skräck och varnagel för strejkande arbetare. I denna broschyr sökte man göra gällande, att Åkarpslagen icke är någon klasslag, framför allt icke en klasslag i dålig mening. Det finnes nämligen klasslagar, om hvilka intet annat än godt är att säga, det är jag den förste att erkänna. På både strafflagens och civillagens områden måste finnas bestämmelser, som afse tvister och brott, hvilka hafva sammanhang med konflikter mellan olika samhällsklasser, och de kunna naturligtvis ur denna synpunkt kallas klasslagar, i hvilken benämning alltså icke behöfver ligga något förklenande, men det finnes också tyvärr klasslagar i dålig mening, stiftade af en samhällsklass och riktade mot en annan, präglade af ensidighet och partiskhet. Och Åkarpslagen är ett typiskt exempel på en sådan klasslag. Den är beslutad af en Riksdag, i hvilken arbetsgifvareintresset hade klar och dominerande majoritet, under en upphetsad stämning, orsakad af inträffadt våld och öfvergrepp mot arbetsvilliga. Den är antagen

i strid mot högsta domstolens enhälliga afstyrkande. Den innebär i flera viktiga afseenden ett brytande mot de allmänna principerna i vår strafflag, särskildt därutinnan, att straffet för försöket satts lika högt som för det fullbordade brottet, och detta i det föga lojala syftet att göra häktning formellt berättigad i dylika fall, ehuru något reelt behof af häktning i regel icke förefinnes i dylika mål, vare sig för hindrande af flykt eller förekommande af förstörande af bevismedel. Äfven brottets ställande under allmänt åtal innebär ett brytande mot den vanliga regeln, enligt hvilken brott af motsvarande art och valör äro undantagna från allmänt åtal.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

(Forts.)

Om sålunda å ena sidan Åkarpslagens egenskap af klasslag och dess menliga verkningar såsom sådan äro utom allt tvifvel, så torde å andra sidan det skydd för de arbetsvilliga, som lagen af många anses medföra, vara betydligt öfverskattadt. Den närmare utvecklingen häraf återfinnes i statsrådsprotokollet. Det har nog sin fulla riktighet, såsom äfven herr Trygger vid en tidigare tidpunkt med mycket styrka gjort gällande, att bestämmelserna om straff för misshandel i 14 kap. och om straffbart hot i 15 kap. 23 § innebära tillräckligt skydd för de arbetsvilliga.

Det rationellaste vore därför att helt och hållet borttaga andra mom. ur 22 §, att stryka ett streck öfver Åkarpslagen. Men då någon utsikt att kunna föra en sådan lagändring igenom, icke förefinnes, har jag inskränkt mig till att föreslå sådana förändringar i lagen, som äro egnade att i möjligaste mån undanröja de svåraste praktiska olägenheter, som lagens tillämpning vållat. Jag tror i motsats till herr Thyren, att om det icke låter sig göra att få lagens fundamentala brist, dess egenskap af klasslag, undanröjd, det är klokt och berättigadt att inrikta sig på att söka mildra lagens dåliga verkningar, i stället för att låta allt förbli vid det gamla.

Den utan jämförelse största olägenheten af Åkarpslagens tillämpning har bestått i de onödiga häktningar, hvartill lagen gifvit anledning till följd däraf, att straffmaximum satts så högt som till två års straffarbete. Ett så högt maximum är, nämnde jag nyss, fullkomligt obehöfligt med hänsyn till de af högsta domstolen hittills utdömda straff. Men det har haft en ofördelaktig inverkan på praxis redan på det sätt, att många underdomstolar af detta straffmaximum blifvit förledda att döma alltför strängt straff i åkarpsmål, hvilka straff redan i hofrätterna och högsta domstolen måst nedsättas. Den betänkligaste verkan af det höga straffmaximum, är emellertid, som sagdt, den häktningsmöjlighet, som därigenom blifvit beredd i alla åkarpsmål, och som, fruktat jag, jämväl varit vid lagens antagande direkt åsyftad. Af ett par talare här har, liksom af arbetsgifvarföreningarnas förtroenderåd gjorts gällande, att häktningsmöjligheten är af vikt för att betrygga lugnet på arbetsplatsen vid strejktillfällen. Men man

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.*

(Forts.)

bör ej glömma att ett dylikt syfte är enligt svensk lag för häktningens ändamål alldeles främmande. Häktningen är ett processuellt institut, som afser att trygga ett brottmåls behöriga gång genom att garantera den tilltalades inställelse och hindra förstörande af bevis. Här synes den fått till hufvuduppgift att ingifva respekt hos de strejkande, hålla oroliga personer inburade och tjäna som extra näpst för de tilltalade, hvilka frikännas eller dömas till böter. Den vanliga inledningen till ett åkarpsmål är, att åklagaren häktar 3, 4 eller 5 stycken strejkande arbetare, hvilka få sitta häktade 2—3 veckor och vänta på rannsaking. Nästa steg är vanligen, att häradsrätten vid första rannsakingen underkänner häktningsåtgärden och förordnar om de häktades försättande på fri fot. Den statistik, som uppgjorts rörande de mål, som sedan år 1899 gått upp till högsta domstolen, visar, att i 37 åkarpsmål förekommit 47 häktade personer, och att icke i ett enda fall dessa hållits häktade tills målet slutligen afgjorts. I 35 mål hafva de häktade af underrätterna blifvit satta på fri fot, och detta i de flesta fall redan vid första rannsakingen. Jutitieombudsmannens berättelse för år 1910 innehåller också åtskilliga märkliga fall af missbruk af häktningsrätten i dylika mål.

Härmed har man att sammanställa ett annat förhållande, nämligen åklagarens ställning. Jag har mycken respekt för våra åklagare på landet, länsmännen, de utgöra en mycket aktningvärd kår. Men det är icke en förolämpning mot dem att säga, att de kvalifikationer, som nu mera fordras af en åklagare, besitta de icke, och kunna af naturliga skäl icke göra det. De ha icke den utbildning och det skolade omdöme, som åklagarekallet i våra dagar kräfver. Och därtill kommer en annan sak, nämligen att de äro aflönade på sådant sätt, att de i väsentlig grad måste bygga sin utkomst på privata uppdrag. Och det vanliga är därför, att om det finnes en större arbetsgifvare på platsen, länsmannen är hans aflönade ombud. Det är då naturligt, att vid en arbetsinställelse å platsen åklagaren skall komma i en ömtålig mellanställning mellan arbetsgifvaren och arbetarna. I betraktande af allt detta är det lätt att tänka sig, huru ett åkarpsmåls behandling skall te sig i arbetarnas ögon. De se först, att några arbetare — enligt deras uppfattning utan fog — häktas af åklagaren. Det nästa, de se, är, att de häktade af häradsrätten sättas på fri fot. Det nästa, de se, är, att de tilltalade frikännas eller dömas till böter eller möjligen till fängelse. Härpå följa i regel nya frikännanden eller straffnedsättningar i öfverrätterna. Jag vill då fråga herrarne: Hvilken respekt få arbetarne under sådana förhållanden för länsmannen, hvars häktningsåtgärd underkänts? Är det underligt, om det hos dem äfven insmyger sig en misstro mot underdomaren? Och är det underligt, att aktningen för lagen minskas däraf? Jag har haft åtskilligt att göra med åkarpsmål såväl å arbetsgifvarens som å arbetarnes sida,

och jag har sett de beklagliga verkningarna af denna lags tillämpning och den oerhörda och ofta berättigade bitterhet, som uppstått i vida arbetarkretsar öfver dessa opåkallade häktningståtgärder. Ett bättre agitationsmedel än Åkarpslagen och dess tillämpning finnes icke för dem, som vilja egga till missnöje med den nuvarande samhällsordningen, till klasshat och förakt för lag och myndigheter.

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Skulden härför ligger *icke* hos åklagarna. De ha en svår ställning. De ha icke lätt att säga nej till arbetsgifvarens önsningar om inskridande, lagen är svår att tolka och häktningarna äro på grund af det höga straffmaximum i regel *formellt* berättigade. Det är *lagen*, som här har skulden.

Hvad skulle nu följden bli, om straffmaximum här sänktes till två års fängelse? Jo, följden skulle först och främst *icke* bli den, att rättsskyddet för arbetsvilliga i någon mån minskades. Domstolarna skulle kunna döma ut fullt samma straff som förut. Och alla brott, som nu äro åtalbara, skulle fortfarande bli åtalbara. Följden skulle blott blifva den, att de onödiga häktningarna komme att bortfalla. Och härmed skulle både statens och industriens intresse vara väl betjänadt.

Den andra hufvudanledningen till den bristfälliga tillämpningen af Åkarpslagen är hotets obestämda formulering i lagen. Jag skall icke mycket uppehålla mig vid detta. Denna brist har emellertid haft den verkan, att i en mängd mål åtal anställts af de mest löjliga och obetydliga anledningar. Och det har visat sig, att i 33 % af fallen ha åtalen befunnits obefogade. Herr Håkanson ifrågasatte, att förklaringen till denna höga procent möjligen kunde ligga däri, att det vore så svårt att erhålla bevisning i dessa fall. Så är emellertid icke fallet, hvilket framgår af den verkställda jämförelsen, huru det i detta afseende ställt sig med andra under storstrejken begångna brott, där det är precis lika svårt att erhålla bevisning, som i Åkarpsmålen, nämligen i mål angående motstånd mot polis, uppmaning till våld o. s. v. Och där befinnes procenttalet af ogillade åtal ha varit blott 14 %. Anledningen till skillnaden måste sålunda vara någon annan än den af herr Håkanson antydda.

En ytterligare anledning till, att åtal i dessa fall så ofta förekommit i oträngdt mål, ligger däri, att dessa brott, i strid med den allmänna regeln beträffande brott af denna art och valör, ställts under allmänt åtal. Den garanti för åtalets befogenhet, som ligger i fordran på målsegarens angivelse, är här eftergifven, tydligen i arbetsgifvarnas intresse, som här icke sammanfaller med de arbetsvilligas. Dessa skulle vara mest betjänta med att de själfva finge bestämma, om åtal skulle ega rum eller icke. Nu kunna de mot sin vilja dragas inför domstolen såsom målsägare, hvilket för dem ofta medför obehag och kostnader. En inskränkning af åtalsrätten, på det sätt, som Kungl. Maj:t före-

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.

(Forts.)

slagit, skulle därför utan tvifvel vara till stort gagn. Och den anmärkta svårigheten för åklagarne att bedöma, huruvida ett visst brott faller under allmänt åtal eller icke, kommer, enligt hvad en granskning af hittills förekomna mål gifver vid handen, icke att spela stor roll i praktiken.

Samtliga de af Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i Åkarpslagen — straffmaximums nedsättning, begränsningen af hotet och åtalsrättens inskränkning — äro sålunda i hög grad af behovet påkallade. Genom dem skola de beklagligaste verkningarna af lagens tillämpning undanröjas. Men verkan af dessa ändringar är icke — såsom af en talare antagits — den samma som om hela andra mom. af 22 § upphäfts. Skillnaden är, att enligt Kungl. Maj:ts förslag försök till tvång mot arbetsvilliga fortfarande i lagen uttryckligen stämplas såsom straffbart, att lindrigare misshandel och straffbart hot, när de användas som tvångsmedel i dylika fall, kunna straffas med intill 2 års fängelse i stället för eljest med högst 6 månaders fängelse, och att tvångsbrotten, när det allmänna intresse så fordrar, falla under allmänt åtal.

Nu är emellertid, efter allt att döma, stämningen i denna kammare sådan, att någon möjlighet icke torde förefinnas att få igenom förslagen om åtalsrättens inskränkning och om hotets begränsning. Jag skulle då vilja hemställa till kammaren, huruvida icke alla skäl tala för, att kammaren, genom antagande af herr Bergers yrkande, ville gå med på åtminstone nedsättandet af straffmaximum, så att man blefve kvitt de onödiga häktningarna, som vållat så mycken bitterhet. Jag har förut påvisat, att rättsskyddet för de arbetsvilliga däraf blir fullkomligt oberördt i det alla de tvångsförsök mot arbetsvilliga, som nu äro straffbara, fortfarande blifva straffbara och kunna bestraffas fullt lika strängt, som hittills skett, hvartill kommer att den allmänna åtalsrätten kvarstår orubbad.

Nu föreligger äfven en annan linje nämligen i herr Thyréns motion. Denna går i ett visst afseende mindre långt än Kungl. Maj:ts förslag. Motionären vill icke vara med om hotets begränsning. Det anser jag vara en brist i hans motion, kammarmajoriteten ser däremot antagligen däri en förtjänst. Motionären går i ett annat afseende längre än Kungl. Maj:ts förslag i det han vill generalisera försöksbrottet till samma omfattning som hufvudbrottet. Denna ändring synes mig vara mera af formell än reell natur. Den tager icke bort lagens egenskap af klasslag, utan söker blott gömma klassmärket. I fråga om åtalsrätten slutligen står herr Thyren på samma ståndpunkt som den kungl. propositionen. Det är ju en tänkbar linje äfven detta. Af dessa båda linjer — herr Thyréns och herr Bergers — föredrager jag obetingadt den senare, enär herr Thyréns förslag om utvidgning af försöksbrottet medför konsekvenser, som äro svåra att öfverskåda. Men skulle kammaren mot förmodan föredraga herr Thyréns

linje, anser jag, att äfven den innebär så stora företräden framför den nuvarande lagen, att jag är villig att äfven acceptera ett sådant beslut. Och hvilket beslut kammaren än kommer att fatta, om det blott blir ett positivt beslut på den ena eller andra linjen, ber jag att på förhand få säga — för den händelse det hos en eller annan finnes någon tvekan af den anledningen, att Andra kammaren möjligen skulle komma att fatta ett annat beslut, som därefter föranleder till en sammanjämkning, som går längre än Första kammaren anser sig kunna följa — att jag är villig att göra mitt bästa för att förmå Andra kammaren att fatta ett beslut som öfverensstämmer med Första kammarens. Därest detta icke skulle lyckas, och ett blifvande sammanjämkningsförslag går längre, än som öfverensstämmer med Första kammarens uppfattning, står det ju kammaren fritt att afslå sammanjämkningsförslaget, hvaremot efter min mening i så fall ingen befogad anmärkning kan göras.

Om ändring af 15 kap. 22 och 23 §§ strafflagen.
(Forts.)

Herr Trygger: När 1899 års förslag till denna lag förelåg, var jag motståndare till detta förslag. Detta har redan af åtskilliga talare här åberopats, och man har t. o. m. gjort mig den äran att anföra de skäl, som jag gjorde gällande mot lagförslaget. Jag fasthåller fortfarande, att denna s. k. Åkarpslag icke är någon lycklig lagstiftningsprodukt, men jag vill samtidigt begagna tillfället att protestera mot ett yttrande af min ärade vän på upp-landsbanken, däri han sade, att lagen kom till i vredesmod från Riksdagens sida. Han åberopade t. o. m. domarreglerna, hvilka han i detta afseende ansåg vara tillämpliga äfven på den lagstiftande makten, för att ett dylikt tillvägagående vore oberättigadt. Han åberopade den regeln, att »när domaren sitter för rätta, skall han icke vara på någon part vred, förty vreden förhindrar honom, att han icke kan besinna hvad rätt är i saken». Men det förvånade mig, att han, när han höll på med studiet af domarreglerna, icke läste äfven den följande domarregeln, nr 24, att »domaren skall icke vara för hastig till att döma, förrän han saken väl begrundat hafver». Ty jag är öfvertygad, att om min ärade vän hade tänkt på den regeln, han skulle hafva afhållit sig från ett sådant omdöme om Riksdagen, hvartill han gjort sig skyldig.

När jag satte mig emot antagandet af denna Åkarpslag, hade jag samma syn på lagen som de, hvilka ha författat den. Jag uppfattade den såsom en lag, hvarigenom bestraffades försök att tvinga någon till något, försök till brott mot annans frihet, och jag kunde icke få klart för mig, att det vore berättigadt att straffa ett dylikt försök, liksom icke heller, att ett försök, om man skall straffa det, borde bestraffas lika hårdt som det fullbordade brottet. Äfven kände jag på mig, att om man gick den vägen, man icke skulle kunna undgå att af lagens motståndare mötas

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

med den anmärkningen, att man i själfva verket skapat en klasslag. Jag skall något längre fram komma till, huru jag nu ser saken. Men jag vill redan nu påpeka, att jag icke kan finna, att Kungl. Maj:t med sitt förslag i det stora hela undgår dessa anmärkningar. Enligt Kungl. Maj:ts förslag straffas ju försöket, visserligen icke så strängt som enligt den nuvarande lagen, och klasslagsmärket, om ett sådant finnes på lagen, kvarstår äfven enligt Kungl. Maj:ts förslag. Det är för öfrigt ganska märkvärdigt, att i motiveringen till det Kungl. förslaget justitieministern säger, att det riktiga vore att upphäfva lagen, men det gör han icke, utan föreslår i stället åtskilliga ändringar. Står man på den ståndpunkten, att här föreligger en klasslag, och att här bestraffas försök, där det icke borde bestraffas, kan jag icke finna, att man kan undgå den konsekvensen, att man bör upphäfva lagen, och att det Kungl. förslaget följaktligen, principiellt sett, är lika förkastligt, som man anser den nuvarande lagen vara. Men man kan möjligen förklara, hvarför justitieministern i alla fall, trots sin uppfattning att lagen borde upphävas, likväl nöjer sig med de ändringar han föreslagit. Orsaken torde vara den, att dessa ändringar skulle göra lagen alldeles utan verkan. Man har principiellt den gamla lagen kvar, men man omändrar den så, att den i själfva verket saknar praktisk betydelse.

Hvad åter herr Thyréns förslag beträffar kan jag icke undgå att fasthålla vid, att om man öfver hufvud taget anser, att här föreligger en klasslag, kan man icke få någon människa att tro, att detta förhållande upphört, därför att man bestraffar försök till brott, som omtalas uti 22 paragrafen, i alla fall och icke bara i det fall, som för närvarande bestraffas. Men härtill kommer ännu en omständighet, och det är denna: är det endast undantagsvis rätt att bestraffa försök, kan det väl icke vara rätt att, oberoende af om särskilda undantagsskäl föreligga, utsträcka straffet för försök. Och jag har icke sett i herr Thyréns motivering tillräckliga skäl anförda för att till alla de fall, då man gör försök till det brott, som i 22 § 1 mom. sägs, utsträcka straffbarheten, och följaktligen måste jag anse, att det icke är berättigadt att göra det.

Se vi nu närmare på Kungl. Maj:ts förslag, så har justitieministern, hvilken helst ville upphäfva hela den s. k. Åkarpslagen, nyss under debatten prutat ytterligare på sitt framlagda förslag, så att i själfva verket icke mycket står kvar af hans ursprungliga ståndpunkt.

De tre punkter, i hvilka det Kungl. förslaget innebär ändring i gällande lag, äro följande:

Första punkten är den, att det för närvarande står »hot» helt generellt, under det att enligt det Kungl. förslaget hotet skulle vara straffbart endast då det föreligger ett allvarligt hot med misshandel eller annan brottslig gärning. För min del har jag alldeles bestämdt den uppfattningen, att detta är en gifven för.

sämring. Enligt den nuvarande lagen är ju icke hvilket hot som helst straffbart, utan endast rättstridigt hot. Och ser man på de praktiska fallen, finner man, att det är i dylika fall, som straff behöfves, och att man icke kan vara tillfredsställd med att straff stadgas endast i det fallet, att hotet afser misshandel eller annan brottslig gärning. Justitieministern förklarade också, att han i värsta fall icke håller så styft på detta förslag. Jag skall därför icke sysselsätta mig mera med den saken.

Nästa punkt, i hvilken det Kungl. förslaget innebär ändring, är frågan om åtalsrätten. Med afseende å åtalsrätten gäller för närvarande, att allmänna åklagaren skall åtala ifrågavarande brott utan angivelse, men enligt Kungl. Maj:ts förslag fordras angivelse, såvida brottet icke medför fara för allmän säkerhet eller ordning. Ja, här är redan påpekadt, hvilka anmärkningar gjorts i lagrådet mot detta ändringsförslag.

Men — och härmed kommer jag till, huru jag numera öfverhufvudtaget betraktar denna sak — när man noga undersöker densamma, undrar jag, om det icke klarnar för en, att den riktiga ståndpunkten är, att det här i själfva verket icke är fråga om ett vanligt brott mot annans frihet, eller om ett försök att tvinga någon till något, utan det är fråga om *ett alldeles nytt och själfständigt brott*, ett brott som först i våra dagar uppkommit. Det man vill skydda genom denna strafflagsbestämmelse, det är *rätten att arbeta för sig och de sina*. Detta rättsgoda, som förut icke varit hotadt, är det som lagstiftaren genom ett straffbud velat säkerställa. Och detta rättsgoda är väl ett godt af högsta värde, fullt värdt lagstiftarens uppmärksamhet.

Det är otvifvelaktigt så, att när man studerar straffrätten, finner man, att under tidernas lopp ett rättsgodt, som tidigare icke varit sålunda skyddadt, omgärdas genom straffbestämmelser, detta därför, att under det att det förut behöfts endast civilrättsliga påföljder för att skydda detsamma, ha förhållandena sedan ändrats; angreppen mot detta rättsgoda hafva blifvit så betydande att samhället måste reagera däremot på ett kraftigare sätt. Detta är enligt min mening äfven fallet med afseende å den enskildes ovillkorliga rätt att få försörja sig genom arbete. Och är det riktigt, att här jämväl är fråga om ett angrepp på ett statens stora lifsintresse nämligen, att den, som vill arbeta för sig och de sina, också skall vara oförhindrad att göra det, då är det väl alldeles uppenbart, att nu ifrågavarande brott alltid medför fara för allmän säkerhet och ordning.

Justitieministern har emellertid förklarat, att han icke heller håller så strängt på ändringsförslaget i denna del, och jag skall därför gå till det, som justitieministern slutligen håller på, nämligen den ståndpunkten att straffbestämmelserna för närvarande äro för stränga och böra mildras. Särskildt herr Berger har formulerat saken så, att straffet för detta brott icke skulle vara

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Om ändring straffarbete i högst två år utan man skulle stanna vid böter eller af 15 kap. fängelse.
22 och 24 §§

strafflagen.
(Forts.)

Ja, när man skall bedöma frågan om straff för ett brott, hvilken straffsats man bör sätta på ett brott, så har man naturligtvis att noga undersöka brottets beskaffenhet. Således, man kan icke, när man skall afgöra denna fråga, komma ifrån att taga position i det spörsmål, jag nyss uppkastade. Man måste ovillkorligen fråga sig, föreligger här ett försök till tvång eller ett alldeles själfständigt brott, ty om jag i förra fallet säger, att jag icke kan gå lika långt i straff för försök som för fullbordadt brott, kan jag, om jag finner den senare ståndpunkten riktigare, mycket väl komma till samma straff för ett brott sådant som detta, som för ett brott enligt 15 kap. 22 § 1 mom. När man skall bestämma hvilket straff man skall hafva, är det naturligtvis icke så, att man har rättighet enligt den svenska lagen att se blott på brottslingens beskaffenhet, hans subjektiva skuld, utan man är äfven skyldig att beakta brottets objektiva farlighet för staten. Det är således icke nog med att kanske de, som begå detta brott, tro sig göra en Gudi behaglig gärning, då de handla som de göra i solidaritetens intresse, utan det kan alltför väl hända, att det är fullt berättigadt att stadga ett verkligt strängt straff, därför att detta brott är för samhället så synnerligen farligt. För min del måste jag säga, att jag finner, att det är få brott, som kunna innebära så stor fara just för samhället, för friden i vårt samhälle, för den personliga säkerheten, som just detta brott.

Därför synes det mig vara riktigt att, innan man nedsätter straffet, skall man göra noga klart för sig, hvad det är för brott, som här föreligger. Justitieministern har gjort gällande, att den viktigaste synpunkten i själfva verket, när fråga här är om att nedsätta straffet, vore straffsatsens inflytande på häktningsrätten. Ty som herrarna veta, när straffarbete ingår i straffsatsen, kan häktning komma i fråga. Häktning kan visserligen ock komma i fråga, när fängelse ingår i straffsatsen, nämligen för den, som icke är bofast, dock endast när misstanke föreligger, att han ämnar rymma. Nu anse justitieministern och åtskilliga föregående talare, att med afseende å detta brott hafva förekommit så många olaga häktningar, att det är alldeles nödvändigt att taga bort häktningsbefogenheten för åklagaren, och då man icke kan finna annat sätt, när man icke vill ändra den allmänna häktningsbestämmelserna, tar man och ändrar straffsatsen för ifrågavarande brott och därmed anser man sig undgå olägenheten af åklagarens olaga häktningar. Jag får verkligen säga, att jag finner, att detta är en bra egendomlig väg. Är det för öfrigt verkligen så, att det är endast i detta fall, som det är samhällsskadligt, om en person blir olagligen häktad? Icke skall man sätta straffsatsen för ett brott från synpunkten af, om häktning bör äga rum eller icke, utan man skall sätta straffsatsen oberoende af denna sak, och om

straffsatsen medför häktningsbefogenhet, men denna befogenhet olagligen användes och således åklagaren öfverskrider sin befogenhet, bör man naturligtvis hålla efter häktningsmyndigheten. När jag hörde justitieministern, blef jag mycket glad, ty jag tänkte, att han ämnade föreslå Riksdagen att göra vårt åklagareväsen mera sakkunnigt än det är för närvarande. Detta vore naturligtvis vägen att bota icke blott de olagligheter, som i detta fall kunna förekomma, utan olagligheter öfverhufvud taget. Jag kan för öfrigt icke förstå, att det är farligare för samhället, om en person blir olagligen häktad i detta fall än i andra. Men sade justitieministern, allmänna åklagaren är vanligen arbetsgifvarens ombud, där en större arbetsgifvare finnes på orten, och detta skulle medföra att det speciellt i detta fall vore mycket farligt att gifva åklagaren häktningsbefogenhet. Jag får säga, att detta yttrande, i det sammanhang det fälldes, kanske icke var så illa ment, men det lät mycket obehagligt, åtminstone för mig. Jag tycker icke, att det är lämpligt, att en justitieminister mot en hel ämbetsmannakår gör ett dylikt uttalande, som i alla fall går ut på att, om en åklagare vore ombud i andra angelägenheter för arbetsgifvaren, han skulle vara så pliktförgäten, att han i sin åklagarverksamhet läte inverka på sig af denna sin ställning. När justitieministern sedermera sökte anföra skäl för att häktningarna af honom ansågos hafva varit olagliga, sade han ungefär följande: »Jag talar icke om att den häktade har blifvit fri i högre rätt eller efter åtskilliga rättegångssammanträden, utan mycket ofta har han blifvit lössläppt redan vid det första rättegångstillfälle, då domstolen handlägger saken.» Men, mina herrar, för den, som något så när har kännedom om häktningsbestämmelserna, är detta icke alls någon egendomlighet eller innebär något bevis för att häktningen varit olaglig. Kanske jag vågar ett ögonblick upptaga tiden för att redogöra för hvad som gäller om brott utaf ifrågavarande grofhet. När straffarbete ingår i straffsatsen, säger lagen, att en bofast person får man icke häkta, såvida icke anledning förefinnes, att han skall afvika eller hindra sakens utredning genom att undandröja bevis eller egendom. Beträffande den icke bofaste, har man friare händer, men vi hafva alltid, åtminstone jag för min del, när jag var lärare vid universitet, tolkat stadgandet på det sätt, att om det är anledning, att han icke skall fly eller undandröja bevis eller egendom, får man icke heller häkta honom. Om man nu t. ex. häktar en bofast person, därför att det skäligen kan befaras, att han skall undandröja bevis, så kommer sedan saken före vid domstol. Ifrågavarande bevis föreligga där, och det är icke vidare någon fara, att de skola undandröjas. Man hade t. ex. anledning tro, att den häktade skulle inverka på ett vittne, men nu är vittnet hördt, och hvarför skall man då hålla honom häktad längre. Häktningen har fyllt sin uppgift och det finnes således ingen anledning att kvarhålla honom

(Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.)

(Forts.)

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.*

(Forts.)

i häktet. Häktingen har icke varit olaglig, utan laglig, och det är ock lagligt, att man nu släpper honom. Således, hvad justitieministern anført utgör intet som helst bevis för den åsikt, justitieministern här gjort gällande.

Justitieministern sade, liksom en föregående ärad talare, att den s. k. Åkarpslagen har verkat mycket olyckligt. Nåväl, det är emellertid olika meningar om den saken. De finnas, som anse, att den har verkat olyckligt, men det finnes ock många, som anse, att den har gjort stor nytta. Då man har följt med allt, som förekommit beträffande denna lag, finner man väl ändå, att dess brister hafva företrädesvis varit af formell natur. Det är från formell synpunkt som man kan angripa den ifrågavarande lagen, men å andra sidan är det egendomligt, att de, som hafva haft så stränga ord mot denna lags formella brister, jag tänker då närmast på den ärade talaren på upplandsbänken, att de icke hafva haft ett enda ord till ogillande eller reaktion emot den företeelsen, att våld och hot så ofta förekomma för att tvinga arbetsvilliga att afhålla sig från arbete eller för att hindra dem att återgå till arbete.

Herr Lindley sade, att denna lag har åstadkommit stort elände i många familjer genom att familjefadern blifvit häktad och således icke kunnat förtjäna något till familjens uppehälle, men herr Lindley tänker icke ett spår på den sorg och de bekymmer, som uppstått i många familjer, där familjefadern genom hot eller våld blifvit hindrad att arbeta för sin familj. Jag kan icke finna annat än att, om man har blicken riktad på det ena, bör man ock tänka något på det andra. Och man synes ock böra beakta, att den förre familjefadern handlar rättsstridigt, ty därom äro vi väl alla öfverens, och den andre gör icke något annat än hvad hvarje fri medborgare i ett fritt land borde vara berättigad att göra, d. v. s. försöka försörja sin familj och förtjäna sitt uppehälle genom sitt arbete.

Den ärade talaren på upplandsbänken åberopade, som jag nyss sade, domarreglerna, denna visdomskälla, som finns i början på vår lagbok. Jag vill då erinra om, att det förekommer ett uttalande i dessa domarregler, som jag tycker att man bör särskildt ihågkomma vid detta tillfälle, och det är, att man icke skall »bättra ondt med hälften värre». Enligt min mening, den som vill, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit eller som eljest här är tillstyrkt, ändra den nuvarande lagen, handlar på detta sätt. Han låter klassmärket ligga kvar samtidigt som han beröfvar lagen dess effektivitet.

Jag är öfvertygad om, att många i denna kammare hafva samma uppfattning som jag, då jag med glädje vill vara med om ett allvarligt arbete för att i stället för denna bristfälliga lagbestämmelse få in i vår lag ett stadgande, som riktar sig på ifrågavarande brott, sådant som det verkligen är, och ger ett lämpligt

straff, en lagbestämmelse, om hvilken ingen skall kunna säga, att den är en tillstymmelse till klasslag. När vi fått en grundlig utredning i saken och fått pröfva densamma, skola vi kanske ock kunna vara med om att nedsätta straffarbetet t. ex. från två år till ett år eller kanske ännu mera. Men att nu, efter den utredning som här föreligger i detta Kungl. förslag, hvilket Kungl. Maj:t själf i sin motivering från början har förklarat icke vara riktigt och som justitieministern i dag bit för bit har plockat sönder, så att i själfva verket icke mera står kvar än hvad herr Berger räddat undan förgängelsen, att på denna utredning ändra eller upphäfva den nuvarande lagen, tror jag icke, att vi kunna försvara, och herr talman, jag vill därför yrka bifall till den af herr Håkanson m. fl. afgifna reservationen.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Herr Thyren: Herr talman, mina herrar! Sedan striden började i dag på förmiddagen, har läget högst väsentligt ändrat sig, och då jag första gången jag yttrade mig icke ansåg det möjligt att sluta med något yrkande, så finner jag däremot nu allt skäl att göra ett sådant. Jag syftar naturligtvis på den fullständiga förändring i läget, som åstadkommits genom justitieministerns förklaring, att han ställde i Första kammarens fria val att välja mellan tre linjer, att han förklarade sig villig att acceptera den linje, som blefve kammarens beslut, att han vidare lofvade att ställa sig i breschen för att få detta beslut att äfven blifva Andra kammarens samt slutligen att han från början alldeles afstod från att på sammanjämningsvägen söka pressa fram något annat än detta. Därmed har, om jag får tillåta mig säga det, regeringen handlat både så lojalt och klokt, som det i nuvarande läge är möjligt att göra. Jag tror, att det är en synnerligen berömvärd åtgärd. Och jag tror att för regeringen själf har det bland annat den stora fördelen, att den på förhand eliminerat bort den anmärkning, som nog eljest kommit, nämligen att regeringen genom att framlägga det förslag för Riksdagen, som närmast emanerat från Kungl. Maj:t, väl vetande att det icke skulle kunna antagas af Första kammaren, ville blott bereda sig ett partipolitiskt vapen genom Första kammarens afslag. Det har man kanske redan sagt och det kunde man säga. Det kan man *icke* säga nu längre, efter den vändning saken tagit. Därmed ligger för mig frågan så, att jag skulle önska att i all korthet göra för kammaren klart, hvarför jag anser lämpligt att nu taga den linje, som jag föreslog redan i fjol och som då blef Andra kammarens beslut och hvilken jag lagt fram äfven i år.

Jag har förut uttryckt min mening om rättfärdighetssynpunkten och den är förut så ventilerad, att jag kan lämna den tills vidare åt sido. Nu skall jag i stället inskränka mig till den rena lämplighetssynpunkten och ställa emot hvarandra den nuvarande lagen och mitt förslag. Härvid skall jag blott hålla mig

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

till själfva de afgörande hufvudpunkterna. De äro två. Den ena är, att den nuvarande lagen innehåller en stor olägenhet så till vida, som den innebär ett tacksamt agitationsämne. Och hvarpå beror det i främsta rummet? Jo, att man straffar inom hela detta brotts område allenast det fall, att det gäller strejkande arbetare. Denna begränsning måste bortfalla. Det är en den gravaste olägenhet, då man ser frågan rent praktiskt, ur agitationssynpunkt.

Den andra lämplighetssynpunkten rör straffskalan, och ligger däri, att man gärna vill hafva straffarbete med för att kunna häkta. Jag tillåter mig uttrycka tanken i denna krassa form, utan att därmed påstå, att någon enda kammarledamot representerar denna ståndpunkt. Ur lämplighetssynpunkt kan man säga: hafva vi straffarbete, så kunna vi häkta, i motsatt fall kunna vi icke häkta (i samma omfång).

Hvad den första af dessa punkter beträffar hemställer jag till herrarnes öfvervägande, om det icke blir en mycket stor skillnad i alla fall, i trots af hvad min ärade vän herr Trygger nyss anförde och hvad jag hört af andra förut, om det icke blir en stor skillnad mellan att hafva lagen såsom den nu är och att generalisera försöken. Nu säga herrarna från vänstern, men kanske äfven från utprägladt högerhåll, att detta är strängt taget en bluff. Man vill maskera det orättfärdiga genom att sträcka ut straffbestämmelsen öfver det hela. Det är icke så säkert. För det första är det icke så säkert, att icke arbetsgifvare utöfva liknande pression som arbetare. Vi hafva nyss hört hvad herr Lindley sade. Men till och med om det skulle vara undantag, ja till och med om aldrig någonsin in rerum natura förekommer, att arbetsgifvare göra så, tro herrarna icke att i den agitation, som har bedrifvits, bedrifves och kommer att bedrifvas, man kommer att säga i landet så här: ni arbetare, ni straffas eller häktas, så snart ni göra minsta försök att tvinga strejkbrytarne att låta bli att arbeta, men en arbetsgifvare, som alla dagar tvingar andra arbetsgifvare genom de och de medlen, genom hot o. s. v., honom har lagen tagit undan, han är oåtkomlig. I agitationshänseende är det komplett likgiltigt, huruvida det verkligen sker så eller icke. I agitationen kan man i alla fall *påstå*, att det sker så eller kan ske så och då gör det samma verkan. Lagen är faktiskt sådan, att den stadgar straff för hvar arbetare, som gör så, och fritager från straff hvar arbetsgifvare, som gör detsamma. Då är det skäligen likgiltigt, om i praktiken det mer eller mindre ofta händer, att arbetsgifvare begå sådana handlingar. Detta må man besinna, innan man fattar beslut, och det har för mig varit ett afgörande skäl att icke gå med på regeringens och icke heller på herr Bergers förslag, därför att båda lämna denna, den sjukaste punkten kvar. Agitationen kommer icke att blifva det

allra minsta spår mindre hädanefter än hittills, så länge detta öppna sår är kvar.

Jag kommer nu till den andra lämplighetssynpunkten, att man förlorar häktningsrätten. Jag har redan förut fritagit mig från att inblanda några rättfärdighetssynpunkter, men jag kan icke underlåta att erinra om herr Alexandersons, låt vara något för starkt färglagda, utveckling af denna fråga. Det är väl dock rätt stor sanning i, att lagen liksom Cæsars hustru, icke ens får misstänkas. Här har den utsatt sig därför. Detta är för mig ett ytterst allvarsamt skäl. Men vidare tror jag, att i praktiken bortfallandet af denna häktningsbefogenhet icke betyder så mycket som det kan se ut. Ty så snart brottet är kompliceradt med något annat svårare brott, t. ex. med åstadkommande af kroppsskada medelst resande af lifsfarligt vapen; med hemfridsbrott »*animo violandi*»; med skadegörelse å sak under synnerligen försvårade omständigheter o. s. v. — I alla dessa fall och flera med dem kommer brottet in under straffarbete, äfven om straffet uti ifrågavarande moment nedsättes, och därmed är häktning befogad. Men äfven om så icke är, så hafva vi den bestämmelsen i lagen, enligt hvilken hvar och en, som befinner sig å bar gärning eller å flyende fot, kan *gripas af hvar och en*. Gripa är är visserligen icke detsamma som att häkta, men jag hemställer till herrarna om icke det, som man skulle vinna genom häktning, i praktiken vinnes till rätt stor del genom gripande. Man kan icke hålla honom inne till dess domstolens utslag fallit, men han kan tagas, för tillfället omhändertagas. Detta betyder ganska mycket i samma riktning som häktningen verkar. I alla allvarsamma fall har man på förhand klar för sig gången af det hela. Dessa arbetare skola på gifvet klockslag marschera på en gifven väg till ett gifvet arbetsställe. Hvad som sker, torde mestadels ske på denna passage till eller från arbetet. Det torde då icke vara alltför osannolikt, att »bråkmakare» kunna gripas på bar gärning eller flyende fot. Den omständigheten, att man icke kan hålla dem inne så länge, som vid häktning, kan icke läggas i vågskålen. Alltså bortfallandet af det skydd, som kan ligga i häktningsbefogenheten, träffar endast de mera lindriga eller sällsynta fallen, då brottet icke är kompliceradt med något annat svårare brott och det icke heller är fråga om bar gärning eller flyende fot. Och för dessa återstående fall kan jag icke se samhällsfaran af att afstå från häktning. Jag bortser nu, som sagdt, med flit från rättfärdighetssynpunkten, hvilken talar fullkomligt för sig själf.

Jag måste för min del säga, att när det nu finnes så många andra starka skäl för att göra en ändring i lagen och då den kan göras på ett sätt, som tager bort ensidigheten, den allra största olägenheten, och dessutom äfven tager bort det uti häktningsbefogenheten liggande orättfärdiga elementet utan att

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.

(Forts.)

dock beröfva lagskipningen en subsidiär makt i häktningsens ställe, förefaller det mig klokt af kammaren att begagna sig af regeringens, jag skulle vilja säga *ädelmodiga* anbud att fritt få välja mellan dessa linjer.

Som saken nu ligger får jag, herr talman, yrka bifall till min motion.

Herr Steffen: Herr talman, mina herrar! Jag skall be endast att med några få ord få beröra ett par af de socialekonomiska realiteter, som ligga bakom de juridiska detaljerna i den föreliggande frågan. Då vi hafva ett lagrum, där det heter: »försöker man tvinga någon till deltagande i arbetsinställelse eller hindra någon att återgå till eller öfvertaga erbjudet arbete» etc., och då man talar om att »skydda arbetsvilliga» samt att »skydda rätten till arbete för sig och de sina åt svenska medborgare» — hvad menar man då egentligen, hvad ligger bakom dessa talesätt? Hvad som ligger bakom dem är ingenting annat än motsättningen emellan organiserade arbetare och oorganiserade arbetare, då en tvist föreligger emellan organiserade arbetare och deras arbetsgivare.

Hvad har nu den ifrågavarande lagen och således de svenska statsmakterna företagit i denna situation, huru hafva de ingripit? De hafva omgärdat de oorganiserade, populärt kallade de »arbetsvilliga», med ett legalt skydd, som innebär en i den svenska lagen enastående straffrättslig excess och, som vi hafva hört från ett antal jurister här i kammaren i dag och vid föregående tillfällen, därmed ett brott mot den svenska rättens anda.

När man talar om arbetsvilliga, får man akta sig för att hemfalla åt en *petitio principii* eller en ren begreppsförvirring. Det är fråga om *två* grupper af arbetsvilliga. Hvad som skiljer dem är icke blott att den ena gruppen är organiserad och den andra icke. De skilja sig ock däri, att vid ifrågavarande strejktillfälle är den ena gruppen villig att åtaga sig arbete på sämre betalningsvillkor eller att åtaga sig längre arbetstid och öfverhufvud sämre arbetsvillkor än den andra. Hvad de s. k. icke arbetsvilliga, de strejkande, vilja är förbättring af dessa arbetsvillkor. Det är klart att, om samhället här skall förhålla sig verkligt opartiskt, skall det icke blott, och med full rätt, på tjänligt sätt och i öfverensstämmelse med rättsordningen i öfrigt emot våld och emot hot skydda de oorganiserade och dem, som vilja arbeta på billigare villkor. Rättsordningen måste också erbjuda de organiserade möjlighet att på fredligt, humant, med god ordning öfverensstämmande sätt öfverlägga med dem, som erbjuda sig att arbeta på sämre villkor och att taga de strejkandes arbete. Det är just detta den engelska lagen af 1906 har gjort, då den i sin § 2 stadgar: »Det skall vara lagligt för en eller flera personer, som, med hänsyn till eller till främjande af en arbetstvist,

handla å egna vägnar eller å en fackförenings eller en enskild arbetsgifvares eller firmas vägnar, att uppehålla sig vid eller nära ett hus eller en plats, där en person bor eller arbetar eller är sysselsatt eller händelsevis befinner sig, om de så uppehålla sig endast i syfte att på fredligt sätt erhålla eller meddela under rättelser eller att på fredligt sätt öfvertala en person att arbeta eller att afhålla sig från arbete.»

Således, *det* mått af skydd, som lagen *bör* gifva de arbetare, hvilka träda i stället för de strejkande organiserade arbetarne, måste *kompletteras* genom att bereda de strejkande möjlighet att på ett humant sätt ställa sig i förbindelse med så kallade strejbrytare. Det är klart, att genom sådana lagrum, som det jag nu har citerat från England, minskas bitterheten och öfver hufvud taget motsättningen mellan dessa två parter, de organiserade och de icke organiserade, de som kämpa för bättre villkor och de som äro villiga att arbeta på sämre villkor. Det är på detta sätt allena, synes det mig, samhället här kan handla, om det skall handla rätt. Men det är icke på denna väg det svenska samhället slagit in genom den s. k. Akarpslagen. Tvärtom har denna lag på det brutalast möjliga sätt skärpt intresse-motsatsen mellan organiserade och oorganiserade, mellan strejkande och så kallade arbetsvilliga, samt förbittrat förhållandena mellan dem.

Herrarna få väl vara med om att vi aldrig kunna undgå denna motsättning och att det då måste vara i samhällets intresse att gestalta lagen så, att denna motsättning icke behöfver innebära mera bitterhet, mera af förtviflan i kampen, än som är oundgängligt genom sakens egen natur. Såsom mig är bekant, har 1906 års lag i England i hög grad bidragit att humanisera de förhållanden, det här är fråga om, nämligen särskildt mellan strejkande och arbetsvilliga, emellan organiserade och oorganiserade arbetare.

För öfrigt vill jag fråga, huruvida icke äfven arbetsgifvarevärlden har sina organisationer, som äro af alldeles samma art och bildade i samma syfte som arbetarnas organisationer. Och jag vill fråga herrar arbetsgifvare, huruvida man på arbetsgifvarensida icke har funnit, att dessa organisationer äro nödvändiga och nyttiga. Vill man då icke medgifva, att äfven arbetarnas motsvariga organisationer äro i ordets fulla bemärkelse nödvändiga, nyttiga, berättigade? Medgifves detta, så måste väl också medgifvas, att det är en oerhördt oförnuftig lagstiftning, som på ett mot vår rättsordnings anda stridande sätt tar parti *för* de oorganiserade arbetarna *mot* de organiserade och därigenom, indirekt åtminstone, ställer de organiserade och deras organisationer vid sidan af rättsordningen, såsom någonting, hvilket man indirekt, genom detta öfverdrifna skydd för de oorganiserade, söker bekämpa från statens, från samhällets sida.

En sådan åtgärd kan jag icke förstå, om jag icke får utgå

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen. ifrån, att vid ett visst tillfälle arbetsgifvareviljan, den rent partiska arbetsgifvaresynpunkten, varit afgörande för statsmakternas handlingsätt. En opartisk statshandling kan Åkarpslagen ur inga synpunkter anses vara.

(Forts.)

Nu har man på allra sista tiden sett ett uttalande från arbetsgifvareföreningens förtroenderåds sida om denna lag, innebärande att den skulle vara särdeles nyttig och nödvändig för att bekämpa *syndikalismen*. Hvad är syndikalismen, mina herrar? Det är en sjuklig utväxt på den moderna arbetarrörelsen, som kännetecknas däraf, att man har gripits af fullständig förtviflan om möjligheten att komma fram till bättre villkor för arbetarklassen på fredliga och lagliga vägar, samt däraf att man helt framt har gått öfver på våldets och olaglighetens mark. Hur uppstår en sådan rörelse inom en fredlig, väl disciplinerad arbetarrörelse; hur uppstår våldstanken? Därigenom att fredlighetens vägar blifvit spärrade och därigenom att statsmakterna hafva gifvit ett exempel på våldstaktik. Syndikalismen i Sverige är den våldstaktik, som utgör svaret på en sådan statsaktion som stiftandet och bibehållandet af Åkarpslagen!

Herr talman, jag gör samma yrkande som herr Lindley.

Herr statsrådet Sandström: Jag ber att få göra några erinringar med anledning af herr Tryggers senaste anförande.

Herr Trygger framhöll, hurusom Kungl. Maj:t i sin proposition lämnat å sido det, som ansetts vara denna lags mest fundamentala brist, att den var en undantagslag, en klasslag, och inskränkt sig till att föreslå partiella ändringar; och han menade, i likhet med herr Thyrén, att ett förslag, som lämnar lagens viktigaste brist kvar och söker taga bort bara de mindre felen, icke bör bifallas.

Herr Trygger vet dock lika väl som jag, att borttagandet af den fundamentala bristen hos Åkarpslagen är liktydigt med hela lagens upphäfvande, och att detta nu icke låter sig göra just på grund af det motstånd, som ett dylikt förslag skulle möta från herr Trygger själf och hans meningsfränder. Jag hade hoppats att ett mindre långtgående ändringsförslag, som afsåge att borttaga de största oegentligheterna ur lagen, skulle röna mindre motstånd. Detta synes dess värre icke vara fallet. Men aldrig hade jag väntat mig *den* invändningen mot förslaget från herr Tryggers sida, att det icke är tillräckligt radikalt och långtgående.

Jag skall icke fästa mig vid hotets och åtalsrättens begränsning, eftersom dessa frågor för ögonblicket äro af mindre aktualitet. Jag skall blott beröra den ändring, man kan ha någon förhoppning om att nu få genomförd, nämligen straffmaximums sänkande från två års straffarbete till två års fängelse. Med afseende härå säger herr Trygger, att när det är fråga om tvång mot arbetsvilliga, om brott mot arbetets frihet, så äro mycket

stränga straff erforderliga. Ja, men icke kommer man någon väg med dylika allmänna resonemang. Man har att se till huru straffen hittills ställt sig i praxis. Alltsedan år 1899, när lagen kom till, har den tillämpats sålunda, att aldrig högre straff än tre månaders fängelse blifvit af högsta domstolen ådömdt. Tydligare kan det väl näppeligen ådagaläggas, att ett straffmaximum af två månaders fängelse är mer än tillräckligt.

Vidare säger herr Trygger, att man icke får bestämma straffsatserna med hänsyn till förebyggande af häktningsrätt, utan endast med hänsyn till brottets beskaffenhet. — Ja, jag ger honom fullkomligt rätt häri, men däraf följer då också, att man icke heller får sätta straffmaximum högre, än brottets natur kräver för att *möjliggöra* häktningsrätt. Om nu praxis visat, att två års fängelser är fullt tillräckligt maximum för brott af förevarande beskaffenhet — hvilket ju också enhälligt vitsordats af lagrådet — så går det följaktligen icke an att behålla straffmaximum vid två års straffarbete blott för att behålla häktningsrätten.

Då herr Trygger vidare förmenade, att jag yttrat mig förklenande om åklagarekåren och dess rätt att fullgöra sina tjänsteplikter, så torde detta bero på ett missförstånd från den ärade talarens sida. Jag betygade tvärtom, att jag hyste mycken aktning för våra åklagare och att den beklagliga tillämpning af Åkarpslagen icke är att tillskrifva åklagarnes skuld utan beror på lagens bristfällighet. En annan sak är det *faktum*, jag påpekade och som herr Trygger känner lika väl som jag, att åklagarne på grund af sina privata uppdrag och förbindelser ofta komma i en svår och ömtålig ställning vid behandlingen af dessa mål. Däri ligger naturligtvis ingen anklagelse mot åklagarekåren för pliktförsummelse.

Herr Stendahl: Herr talman, mina herrar! Det är egentligen ett yttrande, som har fällts i denna kammare i dag, hvilket på det högsta upprört mig, som uppkallat mig för att nu icke låta sådana yttranden stå oemotsagda.

För att icke blifva missförstådd skall jag först angifva min egen ställning till häktningsfrågan, som herr Alexanderson berörde. Han omnämnde därvid en broschyr från arbetsgifvarhåll, som nyligen utgifvits. Jag har icke läst den, men om det är så, som herr Alexanderson relaterade, att däri anföres i lagen ej nämnda skäl för häktning, är jag enig med honom om att inga andra skäl få förekomma såsom skäl för häktning, än *laga* skäl.

Alla andra skäl för häktning är jag enig med honom i att de äro olaga skäl. Det får ej finnas privatskäl för häktning.

Jag skall nu tillåta mig att i största vördsamhet vända mig emot herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet.

Han har framhållit »de förfärande verkningar, som Åkarpslagen har haft», och såvidt jag icke har missförstått honom, har

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

han nu i sitt senaste yttrande åter understrukit, att orsaken härtill är de olaga och onödiga häktningar, som förekommit. Han har äfven i sina motiv till den kungl. propositionen icke underlåtit kasta en skugga öfver den statens representant som är landets åklagarmyndighet.

Jag tackar herr Trygger för hans kraftiga bemötande af detta anfall, hvilket bemötande jag finner vara både sakligt och riktigt. Jag skall emellertid icke tillåta mig upprepa mycket af hvad herr Trygger anförde.

Om en åklagare häktar olagligt, är han underkastad straff därför, och vet rikets högsta myndighet, rikets regering, att om åklagare gjort sig skyldiga till brott, att brott mot kap. 25 strafflagen icke preskriberas.

Har en föregående regering underlåtit att göra sin skyldighet och åtala för sådant brott, så torde det icke vara omöjligt för den nuvarande regeringen att genom rikets justitiekansler åtala för de brott, som den verkligen vet hafva begåtts i sådant afseende, i stället för att gifva sådant betyg och påbördas en hel kår, hvars uppgift är att i första hand tillse att lag efterlefves, brottslighet i så hög grad, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet i dag gjort.

Därefter skall jag tillåta mig att litet bemöta hvad den ärade talaren på uppplandsbänken (herr Alexanderson) yttrade angående Åkarpslagens sorgliga verkningar.

Han uttalade ganska tydligt, att den hade haft till verkan uppkomsten af den ytterlighetsriktning, som nu finnes inom det socialdemokratiska partiet.

Jag antar, att han därmed menade den anarkistiska riktningen. Men jag vågar bestrida, att detta hans påstående är riktigt, ty anarkismen har funnits långt före Åkarpslagen; nämnda lag har icke i ringaste måtto vare sig främjat eller motverkat anarkismen, och jag kan icke tro, att det vore lämplig medicin emot anarkismen att afskaffa Åkarpslagen.

Herr Lindley var nog god och sade rent ifrån hvad han ville. Han definierade icke-straffbart hot på sitt sätt, och han sade, att det var icke så farligt med detta i flesta fall, ty arbetarna, det vill säga brottslingarna, voro i god tro. Då han däremot bedömde kammarens hållning ville han däremot icke medgifva, att de af kammarens ledamöter, som voro för Åkarpslagens bibehållande, gjorde detta i god tro. Nej, de handlade tvärtom i elak afsikt. Jag skulle kunna ordagrant upprepa hvad han yttrade, om det icke vore för långt.

Jag vill understryka hvad herr Trygger sade, angående att ett frigifvande genom domstol af en häktad person under rannsakningen icke kan vara liktydigt med att åklagarens åtgärd underkännes och påpeka, att herr Trygger här har tydligt klargjort att dylik innebörd icke kan ligga i den åtgärden. Då domstol

anser, att de skäl, för kvarhållande i häkte, icke längre föreligga, så måste domstolen lagligen släppa den häktade fri. Detta är intet underkännande af den föregående åtgärden.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

(Forts.)

Vidare skall jag tillåta mig att yttra mig i några sakskaäl. — Ja, ni skratta, mina herrar. Men jag undrar, om de föregående talarne för lagens ändring med sina beskyllningar verkligen hållit sig till sak.

Den nuvarande lagen anser, att hot och våld såsom strejktvång är ett samhällsfarligt brott, som utgör en fara för allmän säkerhet och ordning, och lagen söker värna rätten till arbete och arbetsfrid. Den anser vidare, att brottet är fullbordadt äfven genom försöket. Den låter icke brottsligheten vara beroende af omständigheten, huruvida den som har varit utsatt därför varit feg och låtit skrämma sig, eller om han stått emot det brottsliga anloppet, utan lagen anser, att brottet varit lika samhällsfarligt i hvilket fall som helst, oafsedt hur den handlat, som blifvit utsatt för brottet och att staten har till skyldighet att värna rätten till arbete.

Frågan, huruvida straffsatsen bör nedsättas från högst straffarbete till fängelse, är icke allenast en fråga, huruvida den största straffsatsen har varit tillämpad eller icke, utan den har ett annat större värde, och det är att den högre straffsatsen gifver den som utsättes för brottet större rätt till själf försvar, än han får om straffet göres mindre.

Om icke den största straffsatsen blifvit hittills tillämpad, är detta lyckligt, därför att de brott, som hittills hafva afdömts, icke varit så svåra, att största straffet behöft tillämpas. Men däraf följer icke, att den högre straffsatsen ej *kan* blifva nödvändig.

Om sådant brott, som här afses, utöfvas af många tillsammans och mot många under försvärande och upprörande omständigheter, så är det gifvet, att den stränga straffsatsen bör tillämpas, och det större straffhotet såsom sådant har faktiskt uppfostrande verkan.

I fråga om påståendet att rättvisan skulle vara tillgodosedd, äfven om man borttog från staten genom åklagaren rätten och skyldigheten att åtala i andra fall än då brottet angifves till åtal, vill jag framhålla, att en sådan ändring medför en väsentlig omläggning i tillämpningen af lagen, icke allenast i fråga om häktningensrätten — om den har så mycket talats här förut — utan äfven i fråga om möjligheten att åtala brotten.

Äfven om brottet angifves, följer icke däraf, att åklagaren är skyldig att åtala, utan han har rättighet att fordra, att angifvaren som sällan är lagkunnig skall lämna en hel del bevisande skäl för sin angivelse och får därigenom åklagaren möjlighet att draga sig undan många för honom obehagliga åtal. Angifvaren iklädes rekonventionsansvar och kan därigenom trasseras. Lagändringen skulle utlämna den förfördelade värnlös

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.*

(Forts.)

åt sitt öde. När förundersökningen är i gång, påtryckes i verkligheten angifvaren, och denne torde sällan hafva kraft att stå emot påtryckningen. Påtryckningen kan fortgå länge.

Åklagaren äger icke rättighet att på egen risk fullfölja åtal, förrän den tilltalade inställt sig inför domstol och svarat.

Således, åklagaren har utfärdat stämning, den angifne kommer tillstådes för rätten, åklagaren anför sina skäl emot honom och anger för rätten hvar på han grundar åtalet. Då kan angifvaren återkalla sin angivelse, och därmed har åklagaren förlorat rätt att fullfölja åtalet.

Då inse ni väl, mina herrar, att icke många angivelser komma att fullföljas, ty säkerligen kommer angifvaren att behandlas med tjänliga medel — jag vill hoppas äfven med lagliga medel, men det är jag icke så säker på — så att han återkallar sin talan.

Skulle man gå på den bog, här föreslagits, kan jag icke neka till, att jag anser, att då är det så godt att taga steget fullt ut och på en gång afskaffa hela lagen, ty den föreslagna ändringen kommer endast att stå kvar såsom någonting odugligt och obrukbart.

Är det däremot så, att man skall söka fortfarande skydda rätten till arbete och skydda arbetsfrid, så kan det icke vara skäl i att göra någon ändring, som försvagar den nuvarande lagen.

Det har visserligen sagts, att denna lag är så usel. Högsta domstolen afstyrkte den. Teoretiskt tagen är den ju icke väl skriven, men så dålig den är, har den gjort och gör mycket gagn och är dock icke sämre, än att andra länder infört den i sin lagstiftning så godt som ordagrant.

Herr talman, jag yrkar bifall till herr Håkansons reservation och afslag å ändringsförslagen.

Herr Alexanderson: Jag har icke begärt ordet för att förlänga denna debatt, utan för att tillkännagifva, att, efter det anförande, som är hållet af herr justitieministern och på de skäl han har utvecklat, jag anhåller att å egna och meningsfränders inom utskottet vägnar få återtaga vårt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Jag ber i stället att få ansluta mig till det af herr Berger framställda förslaget, under tillkännagifvande likvisst, att jag, därest detta förslag skulle komma att blifva bortelimineradt och det slutliga slaget stå emellan rent afslag och herr Thyréns förslag, kommer att gifva detta förslag min röst.

Herr Håkanson: Herr talman, mina herrar! Jag skall endast be att få fästa uppmärksamheten på något, som jag tyckte herr Thyrén icke själf tillräckligt framhöll, nämligen att hans motion går ut på, utom hvad han betonade, nämligen brottsbegreppets

ändring i 2 mom. § 22, jämväl bifall till den af Kungl. Maj:t föreslagna ändringen af § 24, hvadan hans motion, på samma sätt som Kungl. Maj:ts förslag, afser att inskränka åtalsrätten. Allt hvad härom sagts för att visa, att Kungl. Maj:ts ändringsförslag gör lagen helt och hållet ineffektiv, kan således sägas jämväl emot herr Thyréns motion.

*Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

När diskussionen nu varat så länge och tiden är så långt framskriden, skall jag icke vidare upptaga kammarens tid.

Jag skall icke ens till bemötande upptaga de personliga utfall, den ärade talaren på upplandsbänken fann lämpligt att i sitt första anförande rikta mot mig.

Herr talman, jag vidhåller yrkandet om bifall till den af mig m. fl. afgifna reservationen.

Herr Thyré: Herr talman! Endast ett ord i anledning af den senaste ärade talarens anförande.

Mitt förslag innehåller mycket riktigt en anslutning till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om åtalsrätten. Dock skulle jag vilja här påpeka, att äfven om icke någon fast gränslinje är uppdragen genom detta uttryck, man torde utan öfverdrift kunna säga, att i samma mån de brott, om hvilka det här är fråga, verkligen äro samhällsfarliga och verkligen kunna behöfva ingripande från samhällets sida, i samma mån komma de, åtminstone för det stora flertalet fall, att anses farliga för »den allmänna säkerheten eller ordningen».

Jag kan således för min del icke finna tillräckliga skäl föreligga för att afvisa detta uttryck — hvilket i någon mån ansluter sig till den norska lagens »allmänna hänsyn» — särskildt i betraktande af att det har på sin tid mött betänkligheter att icke göra *någon* inskränkning i åtalsrätten, och det icke torde vara rätt lätt att nu eller framdeles utfinna någon bättre formulerad inskränkning i denna rätt.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Hans excellens herr statsministern Staaff: Herr talman, mina herrar! Jag finner mig nödsakad att säga några ord redan med anledning af ett yttrande som fällts här af en ärad talare, nämligen, att man, efter hans mening, icke kunde hysa tillit till, att en regering, som i viss mån äger stöd hos arbetarepartiet, skulle vara villig att upprätthålla ordningen på behörigt sätt vid inträffande arbetskonflikter. Jag lämnar därhän, hvilket verkligt skäl för detta påstående den ärade talaren kunde hämta af hvad som förekom under den engelska kolstrejken. Efter min uppfattning var den engelska regeringens ställning under denna kolstrejk en af de svåraste och mest grannliga, som någon regering kan komma i, och jag tror icke man kan vara berättigad att instämma i det klandrande omdöme, som den ärade talaren till-

Om ändring
af 15 kap.
22 och 24 §§
strafflagen.

(Forts.)

trodde sig att uttala om den engelska regeringens handlingssätt, utan att grundligt hafva satt sig in i saken och fått dess olika sidor för sig framlagda och utvecklade. Men i allt fall och oafsedt detta vågar jag hoppas, att denna kammare skall bedöma regeringen, icke efter hvad en främmande regering till äfventyrs gjort eller underlåtit, utan efter hvad denna regering själf gjort. Det kan icke vara mig obekant, att majoriteten i denna kammare tillvitar regeringen åtskilliga missgärningar. Detta framgår ganska tydligt af ett dokument, som vi ha å vårt bord och som senare i afton kommer att föredragas. Men möjligen skulle regeringen kunna göra anspråk på att dömas efter hvad den verkligen gjort och på att icke några handlingar, som regeringen efter den enes eller andres åsikt sannolikt kommer att i framtiden under vissa eventualiteter begå, må anteciperas för att bryta stafven öfver densamma.

Hvad beträffar själfva saken vill jag icke alls med något långt anförande uppehålla kammaren efter denna redan långa debatt. Jag vill blott tillåta mig uttala den förhoppningen, att ingen af kammarens ledamöter måtte gå till sakens afgörande utan att själf hafva läst och begrundat sidorna 7 och 8 i den kungl. propositionen, där den framställning af huru lagen hittills tillämpats, som här af olika talare setts under så olika synvinklar, förekommer. Jag ber särskildt, att kammaren måtte lägga märke till de sista synnerligen betydelsefulla raderna i denna utredning. De lyda sålunda:

»I de till högsta domstolen fullföljda trettiosju målen har sålunda häktning ägt rum i sju fall, därvid tillhoppa fyrtiosex personer häktats. Ingen af dessa har af domstolarna ansetts böra kvarblifva i häkte till dess målet blifvit slutligen afgjort, utan har i alla fall utom två redan underrätten och i sistnämnda två fall hofrätten förordnat om den eller de häktades lösgifvande. I de flesta fall har dylikt förordnande skett redan vid första rannsakingen. Af de häktade blefvo icke mindre än sju slutligen dömda endast till bötesstraff och två fullständigt frikända; af dessa senare hade en hållits häktad en månad.» Den förhoppningen vill jag, som sagdt, uttala, och vidare vill jag tillåta mig ställa denna fråga till kammarens ärade ledamöter: Ifall ett sådant missförhållande, som här har framlagts med afseende på den s. k. Åkarpslagens tillämpning, i fall ett sådant missförhållande uppdagats, utredts och framlagts på något annat lagstiftningsområde, är det då tänkbart, att man icke från alla håll skulle yrkat på ändring? Nej, jag vågar påstå, att detta icke är tänkbart. Jag vågar påstå, att, hade man i fråga om något annat område fått klart för sig att så viktiga rättigheter som den personliga friheten behandlades så, som man nu vet, att de blifvit behandlade vid tillämpningen af Åkarpslagen, det icke är tänkbart, att man icke skulle ansett en ändring absolut nödvändig.

Flera olika förslag till ändring hafva nu framställts. Jag skall icke genomgå dem utan endast tillåta mig framhålla, att det ju är onekligt, att häktningsfrågan här spelar en hufvudroll och att vid sådant förhållande det dock vore en mycket betydande förbättring, ifall det af herr Berger framställda förslaget skulle kunna vinna bifall.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Jag skall endast tillägga några ord af mera allmän beskaffenhet. Det har varit en glädje för den nuvarande regeringen att i åtskilliga fall, vid hvilka regeringen har fäst synnerligt mycken vikt, finna ett tillmötesgående från denna kammars sida. Enkannerligen har det för regeringen varit tillfredsställande, att det viktiga förslaget om inrättande af ett ämbetsverk för sociala ärenden blifvit af denna kammare godkänt. Detta därför, att regeringen uti detta verks inrättande såg en nödvändig förutsättning för skapandet af det, som regeringen betraktar som en af sina hufvuduppgifter, nämligen försöket att genomföra en verkligt djupgående socialpolitik. Nu föreligger en annan fråga äfven af stor socialpolitisk betydelse. Ty om en sådan politik skall kunna fullföljas till gagn för land och folk, är det icke blott nödvändigt att de positiva förutsättningar skapas, af hvilka den som jag nyss nämnde var en af de första, utan det är också nödvändigt, att sådant undanröjes, som uppenbarligen hindrar och försvårar den utjämning af klassmotsättningarna, som socialpolitiken vill främja. Det är obestriddigt, att den lagstiftning som är i fråga — man må nu kalla den klasslagstiftning eller icke — skapat en oerhörd bitterhet i den kroppsarbetande klassen. Det är också obestriddigen intygadt af de uttalanden, som gifvits af landets högsta domare uti deras utlåtanden öfver denna lagstiftning från att den första gången den fördes fram, är behäftad med flera svåra och betänkliga fel. Jag vågar då hemställa till denna kammare, huruvida det icke kunde vara tid att göra åtminstone den ganska måttfulla modifikation, som ligger i det förslag jag nyss omnämnde, så att genom straffets nedsättande åtminstone de så ytterst betänkliga missförhållanden, som ligga i godtyckliga häktningar måtte kunna upphöra. Det är med dessa ord som jag ber att till kammarens ädelmod och rättfärdighetskänsla få anbefalla detta förslag.

Friherre Åkerhielm: Situationen i den föreliggande frågan har genom de framställda olika förslagen och den ställning regeringen intagit till dessa förslag — en ställning, som kan karaktäriseras sålunda, att regeringen är beredd att taga hvilket som helst af dem — blifvit så invecklad, att jag för min del endast blifvit stadfäst i den uppfattning jag hade vid diskussionens början, att man gör klokast uti att ansluta sig till den af herr Håkanson m. fl. afgifna reservationen. Jag misstager mig kanske icke, om jag säger, att bland de framlagda förslagen det

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

förslag, som tillvunnit sig de mesta sympatierna, är det af herr Thyren framställda. Men oafsedt den anmärkning däremot, som kan göras och också af herr Håkanson gjorts, synes det mig vara alltför vågadt att kasta sig in på detta förslag, som utsträcker tillämpningen af 22 § till ett så stort område, att det är omöjligt att öfverskåda, hvilka brott som skulle komma att falla under denna bestämmelse. Hvad återigen beträffar det af herr Berger framställda förslaget, vill jag erinra om, att detta icke varit under lagutskottets behandling. Jag säger icke detta för att ens antyda, att icke herr Berger skulle vara berättigad att framställa förslaget, men jag menar, att lagutskottet icke haft tillfälle att pröfva detsamma, och det synes mig icke vara lämpligt att acceptera ett under diskussionen i kammaren på rak arm framställt förslag. Jag anser mig därför böra, i hufvudsaklig anslutning i öfrigt till hvad herr Trygger anförde, förena mig med dem, som yrkat bifall till den af herr Håkanson med flera afgifna reservationen.

Herr Forssman: Jag beklagar lifligt, om jag uttryckt mig så illa, att herr justitieministern däraf funnit anledning anklaga mig att icke hafva tagit hänsyn till rättfärdighetsskäl utan endast till lämplighetsskäl. Jag har naturligtvis velat säga, och jag hoppas också, att jag sagt det, att jag icke vill gå in på någon granskning af rättfärdighetsskäl därför, att dessa skäl förut debatterats i dag under flera timmar i denna kammare. Vidare har jag velat säga, att *de rättfärdighetsskäl regeringen anfört* i sin proposition icke för mig äro öfvertygande och att jag därför framför dessa sätter *de kraftiga lämplighetsskäl jag anser föreligga*. Till slut kan jag icke undgå, känna en lindrig förvåning öfver, att herr justitieministern funnit sig manad framställa denna anklagelse mot mig, då han själf nyss erkänt sig hafva efterlåtit ett fundamentalt rättfärdighetskraf och detta just af lämplighetsskäl.

Herr Berger: Friherre Åkerhielm sade, att mitt förslag icke behandlats af lagutskottet och därför icke borde bifallas. Ja, har man icke svårare anmärkingar att göra mot förslaget, så torde det kunna bifallas, ty mitt förslag har aldeles gifvet behandlats af lagutskottet. Det utgör nämligen en del af lagutskottets förslag, och hvad angår den af mig föreslagna lagtexten, så är det endast orden »på sätt nu är sagdt» som ej blifvit behandlade af utskottet.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande utlåtande föreläge följande yrkanden: 1:o) af herr Berger, att kammaren måtte besluta allenast den ändring i gällande lag, att andra momentet

af 15 kap. 22 § strafflagen erhålle denna lydelse: Försöker man, på sätt nu är sagdt, tvinga någon till deltagande o. s. v. (= Kungl. Maj:ts förslag); 2:o) af herr *Thyrén*, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 15 kap. 22 § strafflagen skulle erhålla den lydelse, som föreslagits i hans motion, samt 15 kap. 24 § strafflagen få den lydelse, som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition; 3:o) af herr *Lindley*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den af herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping vid utlåtandet afgifna reservation; samt 4:o) af herr *Håkanson*, att kammaren skulle bifalla den af honom m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation.

Om ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.
(Forts.)

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till herr *Håkansons* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till herr *Bergers* yrkande i frågan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller den af herr *Håkanson* m. fl. vid lagutskottets utlåtande nr 66 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Bergers* yrkande i frågan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73;

Nej—71.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna konstitutionsutskottets den 18 och 20 innevarande månad bordlagda memorial nr 36, angående fullbordad granskning af de i stadsrådet förda protokoll.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 18 och 20 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 118, i anledning af Kungl.

Maj:ts proposition angående provisorisk lönereglering för bergmästarna, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om understöd för uppehållande af ångfartygsförbindelse mellan Sverige samt Nordamerika.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande nr 119, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexicolinjen för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige samt Nordamerika.

I en den 12 april 1912 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 190) hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att såsom understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexicolinjen för uppehållande under tiden från medlet af år 1912 till 1916 års utgång af regelbunden förbindelse med ångfartyg (motorfartyg) mellan Sverige samt Nordamerikas Förenta Stater och Mexiko, äfvensom eventuellt Västindien, bevilja ett anslag å 600,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i nämnda protokoll tillstyrkta grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, utgå med sammanlagdt 150,000 kronor åren 1912 och 1913 samt 150,000 kronor hvar och ett af åren 1914, 1915 och 1916, samt att till beredande af sådant understöd åt bolaget under åren 1912 och 1913 på extra stat under rikstatens sjunde hufvudtitel och för år 1913 anvisa ett belopp af 150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf redan under år 1912 för ändamålet disponera 50,000 kronor.

Utskottet hade i detta utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte,

a) såsom understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexicolinjen för uppehållande under tiden från medlet af år 1912 till 1916 års utgång af regelbunden förbindelse med ångfartyg (motorfartyg) mellan Sverige samt Nordamerikas Förenta Stater och Mexiko, äfvensom eventuellt Västindien, bevilja ett anslag å 600,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 april 1912 tillstyrkta grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, utgå med 50,000 kronor för ångfartyg (motorfartyg) och år; dock sammanlagdt högst 150,000 kronor åren 1912 och 1913 samt högst 150,000 kronor hvar och ett af åren 1914, 1915 och 1916 samt

b) till beredande af sådant understöd åt bolaget under åren 1912 och 1913 på extra stat under rikstatens sjunde hufvudtitel för år 1913 anvisa ett belopp af 150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf redan under år 1912 för ändamålet disponera högst 50,000 kronor.

Reservation hade afgifvits af herrar *A. C. Lindblad, H. Andersson, J. W. Thorsson, C. Persson, K. V. Rydén, J. A. Sjö* och *N. E. Lindberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen afslås.

*Om understöd för uppehäl-
lande af ång-
fartygsförbin-
delse mellan
Sverige samt
Nordamerika.*

(Forts.)

Herr Lindblad, Anders: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke göra något yrkande i denna fråga. Visserligen har jag tillsammans med en del andra ledamöter af statsutskottet reserverat mig, men sedan nu frågan fått den utgång i Andra kammaren, att den där bifallits, skulle det tjäna föga till att här göra något yrkande i den riktning, som jag afsåg, när jag reserverade mig i statsutskottet. Men jag kan icke underlåta att gifva uttryck åt mina starka betänkligheter mot den alltmer tilltagande böjelsen att bevilja anslag åt vissa storkapitalistiska näringsgrupper utan möjlighet för riksdagen att noggrant kunna pröfva desamma.

Här föreligger i Riksdagens elfte timma en fordran på stats-subvention till belopp af en hel million och med regeringens och regeringspartiets stöd genomdrifves denna fordran utan hänsyn till summans storlek och däraf följande konsekvenser. Ty ingen vågar väl hoppas, att andra näringsgrupper skola afstå från att fresta en regering och Riksdag, som visat sig så liberal, som jag förmodar denna Riksdag kommer att göra i de båda frågor, som det här gäller. Vi hafva redan förut en känsla af att till nästa år få framlagdt förslag i liknande riktning rörande varfs-industrien, allt under det att den subventionerade rederinäringen bygger sina båtar i utlandet. Det förefaller mig, som om båda dessa frågor, nämligen frågan om subvention till rederinäringen och frågan om subvention till varfsindustrien, åtminstone hade bort föras fram och lösts i ett sammanhang. Så har emellertid icke skett, men då hade det åtminstone varit nödvändigt, att Riksdagen fått tid och tillfälle att allvarligt öfverväga, om subvention till ångbåtslinjer på så aflägsna farvatten, där fraktsatserna alltid måste komma att utgöra ett hinder i konkurrenskampen, är väl använda pengar. Ty därom råder ännu icke någon klarhet. För min del får jag säga, att jag icke är någon principiell motståndare till subvention åt näringar, som kunna vara af allmänt gagn för landets ekonomi. Men jag kan icke hjälpa, att jag hyser farhågor för, att vi här komma att gifva ut en ganska stor summa utan att vi därmed nå det mål, som afses. Hade det gällt en ångbåtslinje på närmare håll, hade t. ex. gällt att ställa oss i närmare förbindelse med Ryssland, som ligger oss nära inpå lifvet och som tvifvelsutan en gång, efter kanske mycket arbete, dock skulle kunna mottaga en ganska afsevärd mängd af våra industriella produkter, hade det gällt en sådan linje, säger jag, skulle jag noga öfvervägt, om jag icke kunde därtill gifvit mitt bifall, emedan jag hyser den öfvertygelsen, att dessa

Om understöd för uppehål- lande af ång- fartygsförbin- delse mellan Sverige samt Nordamerika.

korta trader möjliggöra sådana fraktsatser, att vi kunna reda oss i konkurrenskampen med andra länder, som äfven söka marknad i det landet. Men däremot måste ju fraktsatserna på så aflägsna farvatten, som här är fråga om, blifva så höga, att vi få synnerligen svårt, om det ens blir möjligt, att konkurrera med öfriga nationer, som ligga dessa länder nämare. Men hvad som särskildt gör denna framställning i viss mån rent af motbjudande är den nonchalans, hvarmed, enligt min mening, bolaget framställt sina anspråk. Bolaget förklarar sig helt enkelt hafva träffat öfverenskommelse med ett norskt bolag och hemställer sedan till svenska staten, huruvida den vill vara god och lämna understöd i form af 600,000 kr., ty i annat fall kan bolaget icke komma till stånd. Denna framställning få vi in i sista minuten af riksdagen utan att riksdagens ledamöter fått tillfälle eller möjlighet att grundligt pröfva, huruvida det är klokt att här gifva ut en så stor summa, som det gjorts framställning om.

(Forts.)

Här är ingenting annat än knifven på strupen: Vill svenska staten eller vill den icke. Och enligt min mening är detta en metod, som på det allvarligaste måste tillbakavisas. Jag tror, att det finnes flera inom statsutskottet som, ehuru de icke reserverat sig, ha känt, att det sätt, hvarpå denna fråga förts fram varit sådant, att den egentligen bort tillbakavisas. Men de ha ryggt tillbaka för de följder, som de förmodade kunde uppstå, om bolaget icke komme till stånd. Så snart det talas om, att vi skola gynna vår industri och handel, är man benägen att genast säga ja, och det kan ju ha sina förklarliga skäl. Jag tror emellertid, att när det gäller sådana här stora summor, det borde gifvas oss en smula tid till att pröfva, om man icke kanske kunde vinna det resultat, som man vill vinna, på andra och billigare vägar, och om man icke kunde använda de medel, som anslås för detta ändamål, för att på annat och kanske ändamålsenligare sätt främja just hvad man vill främja, nämligen svensk industri och handel. Jag kan därför icke på något sätt finna, att den subvention, som här kräfvades för det första af detta bolag — vi ha ju ett, som kommer strax efter — varit i allo motiverad, och det synes framgå ur finansministerns motivering i den kungl. propositionen, att han själf känt, att det icke var så riktigt klart, huruvida han borde tillstyrka eller icke. Det förefaller mig, som om han känt sig i viss mån trefvande, och det förvånar mig icke.

Herr talman! Jag har intet yrkande att göra, men jag vill inlägga en bestämd gensaga mot, att Riksdagen fått ett ärende i sista minuten till behandling, som Riksdagens ledamöter äro fullständigt urståndsatta att kunna pröfva på det sätt, som de själfva skulle vilja, och då det här gäller ansenliga summor, så är det så mycket mera beklagligt. Och detta ville jag hafva anfördt till protokollet.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 20 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 120, i anledning af Kungl Maj:ts proposition angående understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Australien samt en i ämnet väckt motion.

I en till Riksdagen den 12 april 1912 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition (nr 191) hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att såsom understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande under åren 1913—1917 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Australien bevilja ett anslag å 500,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angifna grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, utgå med 150,000 kronor år 1913, 125,000 kronor år 1914, 100,000 kronor år 1915, 75,000 kronor år 1916 och 50,000 kronor år 1917, samt att till beredande af sådant understöd åt bolaget under år 1913 på extra stat under riksstatens sjunde hufvudtitel för samma år anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom Första kammaren af herr *A. Åström* med instämmande af herrar *G. Knaust* och *H. Fahlén* väckt, jämväl till utskottet remitterad motion (nr 107), däri hemstälts, att, för såvidt icke Riksdagen skulle finna skäl att helt och hållet afslå den kungl. propositionen, Riksdagen åtminstone icke måtte för ändamålet bevilja högre anslag, än som motsvarar hvad som föreslagits att utgå år 1913.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda grunder hemställt,

1:o) att Riksdagen måtte

a) såsom understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande under åren 1913, 1914 och 1915 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Australien bevilja ett anslag å 300,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 april 1912 angifna grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, utgå med 100,000 kronor för hvar och ett af åren 1913, 1914 och 1915, samt

b) till beredande af sådant understöd åt bolaget under år 1913 på extra stat under riksstatens sjunde hufvudtitel för samma

Om understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.

(Forts.)

Om understöd år anvisa ett belopp af 100,000 kronor; och

för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.

(Forts.)

2:o) att herr Åströms ofvan omförmälda motion finge anses genom hvad i föregående moment föreslagits besvarad.

Reservation hade afgifvits af herrar *O. Jonsson* och *H. Andersson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa

1:o) att Riksdagen måtte

a) såsom understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande under åren 1913—1917 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Australien bevilja ett anslag å 400,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 april 1912 angifna grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, utgå med 100,000 kronor för hvart och ett af åren 1913 och 1914, med 75,000 kronor och för hvart och ett af åren 1915 och 1916 och med 50,000 kronor för år 1917; samt

b) till — — — — 100,000 kronor.

2:o) att herr Åströms — — — — besvarad.

Äfven herr *Åström* hade anmält reservation, däri han ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts proposition och hans i ämnet väckta motion måtte

a) såsom understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande under år 1913 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Australien bevilja ett anslag å 150,000 kronor, att utgå på de villkor Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 april 1912 angifna grunder, kunde finna skäligt föreskrifva, samt

b) till beredande af sådant understöd åt bolaget på extra stat under riksstatens sjunde hufvudtitel för år 1913 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

Herr *Åström*: Man må nu hysa hvilka åsikter som helst i fråga om det lämpliga uti statssubventionering af rederirörelser, så tror jag dock, att alla böra vara ense om, att det icke är för rederinäringsens egen skull, utan fastmer för gynnandet af svensk industri, för svenska industrialsters afsättning i utlandet, som man är villig att understödja sjöfartsnäringen.

Är då den linje, om hvars subventionerande det nu är fråga, till gagn för den svenska industrien? Därpå kan man ej svara annat, än att den delvis otvifvelaktigt är det. Men till en annan del återigen gynnar den ett annat lands exportindustri. Det är ju nämligen så, att då linjens fartyg regelmässigt skola gå till norska hamnar och söka fyllnadslast, så har den norska industrien

samma fördelar af en fast regulär trade, som den svenska har. Därvid skulle jag dock ej fästa mig, om ej förhållandet vore, att de fördelar, som den norska exportindustrien samlunda hämtar genom satssubvention åt en fast australialinje, delvis vinnes på svensk industris bekostnad. Jag syftar härvid i främsta rummet på hyfvelindustrien. Det är nog sant, som utskottet säger, att linjen ej skulle vara i stånd att taga emot allt hyfvelgod, som från Sverige går till Australien, men det är icke desto mindre också sant och obestriddigt, att genom denna fasta linjes förekomst de norska hyfvelexportörerna hafva en betydande fördel framför sina svenska konkurrenser, en fördel, som gör, att en mångfald af dessa affärer gå öfver från svenskarne till norrmännen. Och huru välvillig man än ställer sig till subventionstanken, får man väl dock medgifva, att den blir förfelad, om den mynnar ut i fördelar för utländsk industri på bekostnad af svensk. Gentemot detta säger man nu, att det är ett beklagligt faktum, men att det ej kan hjälpas, ty det viktiga är, att linjen skall hålla sina bestämda tider, och det skulle den ej kunna göra, om dess båtar hade skyldighet att gå till norrländska hamnar. Däremot vill jag framhålla, att detta helt säkert ej vore omöjligt; det fordrades blott, att ytterligare en båt insattes på routen under den tid af året, då sjöfarten på Norrland är öppen. Detta kan rederiet ej bestrida, men det har en invändning att göra: det skulle blifva dyrare för rederiet att göra så, och rederiet skulle då behöfva större subvention.

Nu vill jag fråga: vore dock ej detta det riktiga sättet att anlägga frågan? Om staten skall subventionera en ångbåtslinje, bör man då ej gå ut ifrån, att denna linje skall gynna den svenska industrien *helt och så långt den kan*, och därefter beräkna hvilken subvention, som fordras för en sådan linje. För mig åtminstone synes detta vara riktigare, och jag kan därför ej finna annat, än att rederiet anlagt en oriktig syn på det hela från början. Låt rederiet komma igen med en utredning af hvad det skulle kosta att sätta upp en australialinje, som äfven från Östersjöhamnar hämtar, hvad som finnes att hämta, och åtminstone ger *samma konkurrensmöjligheter* åt de svenska som åt de norska fabrikerne.

Jag kan icke underlåta att gentemot utskottets gjorda uttalanden om min motion, som det sökt att bemöta med några af sökandebolaget lämnade sifferuppgifter, ställa några andra sifferuppgifter, som jag hämtat ur den svenska trävaruexportföreningens statistiska uppgifter för år 1910. Af dessa uppgifter framgår, att det icke är, såsom utskottet uppgifver, 23,693 standards, som Norge skeppade år 1907 till Australien, utan 24,409 standards. För år 1908 uppgifves det vara 19,673 standards, men det skall vara 20,147 standards. För år 1909 uppgifves det vara 17,718 standards, men det skall vara 18,826 standards. För år 1910 är det uppgifvet

Om understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.

(Forts.)

Om understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien. 19,640 standards, men det skall vara 31,506 standards. Jag har ansett mig böra anföra dessa siffror för att visa, att de uppgifter, som vederbörande lämnat, icke äro tillförlitliga, och att då utskottet speciellt (sid. 10) på dessa siffror grundat sitt afslag på min motion, under uppgifvande, att hvad jag i motionen sökt framhålla, icke kan hafva den betydelse, jag påstått, så skulle utskottet, om siffrorna rätt angifvits, däraf bort draga en helt annan slutsats. Det blir naturligtvis något helt annat, om siffrorna anföras så, som de i verkligheten skola vara. Det är emellertid icke blott dessa rederiets sifferuppgifter, som äro märkvärdiga uti den föreliggande frågan, utan det är äfven de uppgifter och de beräkningar, som rederiet har framhållit i afseende på denna linjes härighet. Rederiet uppgifver, att det har fraktgods, så långt deras båtar förmå frakta, ända till årets slut. Det är sålunda icke någon brist på fraktgods.

(Forts.)

Rederiet uppger vidare, att det har genom öfverenskommelse om samsegling och samtrafik med andra linjer försäkrat sig om, att fraktsatserna skola äga bestånd. Det är då märkvärdigt, att en linje under sådana förhållanden, och sedan linjen verkat under fem år, skall vara i behof af statssubvention. Den frågan framställer sig då gifvetvis: när skall en sådan linje komma att bära sig och hvilka äro orsakerna till, att linjen icke nu bär sig? För mig synes det härvidlag icke finnas någon tvekan. Antingen kommer linjen aldrig att bära sig, utan den behöfver statssubvention för all framtid, eller också äro fraktsatserna för låga.

Jag har uti den reservation, jag fogat till detta statsutskottets betänkande, sökt påvisa, att det gods, som hämtas från två norska hamnar, utgör minst en tredjedel af linjens hela tonnage. Kan man nu tänka sig, att linjen äfven från de öfriga två norska hamnar, som den anlöper, nämligen Kristiania och Fredrikshall, hämtar fraktgods, så tror jag icke, att man drar för djärf slutsats, om man säger, att linjen tar hälften af godset från Norge. Kan det då vara riktigt, att svenska staten subventionerar en linje, som för gods från Norge till Australien till så stor myckenhet? Jag har förut framhållit, att detta icke blott icke gagnar svensk industri utan till och med skadar denna, och jag skulle därför också helt naturligt anse mig böra yrka afslag på den begäran, som här föreligger, men då jag icke anser, att ett sådant yrkande har någon utsikt att i närvarande stund vinna framgång, och jag har den förhoppningen, att när Riksdagen varit så villig att stödja denna linje, som enligt min tanke mest gynnar norsk industri, så skall Riksdagen icke ställa sig afvisande, om ett annat år från de industrier, som här komma till korta i konkurrens med normännen, framställning skulle göras om subvention till en linje Östersjön—Australien. Det är under dessa förhoppningar, herr vice talman, som jag icke gör något yrkande.

Herr Lindley: Då vi i den föregående debatten om Åkarpslagen talade om dessa saker, så sade jag, att jag skulle lämna bevis för, huru man på arbetsgifvaresidan använder sig af samma metoder som på arbetarsidan för att hindra arbetare, som vilja arbeta, från att få arbete, och sedan huru man från statens sida genom statssubventioner belönar de personer, som gjort sig skyldiga till något sådant.

Om understöd för uppehål-lands af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.

(Forts.)

Herr Trygger uttalade sin stora förkastelsedom öfver, att arbetare, som ville arbeta, hindrades därifrån af andra arbetare, och han ville ha skydd för rätten att arbeta för sig och de sina i Sveriges land. Efter den stora konflikten i Sverige år 1908 mellan transportarbetarne, skeppsredarne och andra arbetsgifvare, så kanske herrarna komma ihåg, att det tillsattes en förlikningskommission med uppgift att medla och åstadkomma en uppgörelse. Det lyckades också, och i denna uppgörelse fanns en bestämmelse i sista stycket så lydande: »Hvarje strejk, blockad, bojkott, lockout eller dylik åtgärd, som påbjudits eller gillats, direkt eller indirekt, i sammanhang med några af förenämnda konflikter, skall upphävas, samt arbetet snarast möjligt återupptagas. Inga represalier eller trakasserier mot arbetsgifvare, fartygsägare, arbetare eller andra, hvilka berörts af konflikterna, få förekomma. Denna bestämmelse måste anses äga tillämpning på hvarje arbetsgifvare, enskild eller förening, som vid uppgörelsens träffande tillhört någon af de organisationer, som undertecknat uppgörelsen.» Alltså omfattar detta alla de arbetare och arbetsgifvare, som voro berörda af denna konflikt. Det dröjde icke länge, innan denna öfverenskommelse bröts. Samma år på hösten afhöll skeppsredarne en internationell kongress här i Stockholm. Under denna kongress var redareföreningens ombudsman, herr Indebetou, närvarande, och han uttalade enligt ett referat följande ord som äro mycket typiska:

»Han riktade ock till konferensens medlemmar en uppmaning, att ej lyssna till de anbud, som eventuellt kunde framkomma från de kooperativa stufvarorganisationerna i norra Sverige, äfven om dessa anbud skulle ställa sig en smula billigare än redareföreningens stufvares. Till sist uttalade han en förhoppning om konferensens lojala understöd.»

På förslag af mister Mail, South Shields, antogs följande hänsynslösa resolution:

»Vi ha mottagit den uttömmande och intresseväckande redogörelsen för de svenska redarnes strid mot fackföreningarne och uttala vårt varmaste tack till dem för det fasta motstånd de bjudit arbetarnes tyranniska fordringar samt tillförsäkra dem våra varmaste sympatier och fortsatt understöd från vår sida, på samma gång vi uppmana alla ledare att endast använda sådana stufvare, som rekommenderas af Sveriges redareförening.»

Märk väl, att man inkallade utländsk hjälp mot våra svenska

*Om understöd
för uppehål-
lande af ång-
båtsförbin-
delse mellan
Sverige och
Australien.*

(Forts.)

arbetare! Hvad hade våra svenska arbetare gjort däruppe i Norrland? Jo, de hade försökt ordna sitt arbete på bästa möjliga sätt för att komma ifrån onödiga mellanhänder, som ta en stor del af deras lilla inkomst. Det är här fråga om personer, som lefva på en inkomst af från 300 till 400 kronor pr år.

Jag vill inom parentes säga, att jag icke hyser någon personlig animositet mot den skeppsredare, som detta understöd är ifrågasatt att tilldelas. Han är tvärtom sympatisk och kanske en af de mest sympatiska redare vi ha. Emellertid, efter konflikten så hade han ett fartyg, destineradt upp till Nordmaling i Norrland. Han mottog då från arbetarne däruppe, enligt hvad de meddelat oss, ett telegram så lydande: »100 standard garanteras 25 öre billigare å alla priser.» Och det är att märka, att dessa stufningsofferter betraktas som ingångna kontrakt, till och med utan vidare skriftlig bekräftelse. De mottogo så följande svar: »Öfverlåter åt eder att arrangera stufningen bäst, billigast, snabbast.» Sedan mottogo de ett nytt telegram af följande lydelse: »Tullnotarien Lindström klarerar 'Kratos'. Konferera honom stufningen.» När de sedermera vände sig dit förklarade man, att de ej kunde få det där arbetet i trots af, att de hade mottaget ett telegram i värde lika med ett kontrakt. Sedermera fingo de klart för sig, hvad det gällde. Det var nämligen så, att redareföreningen hade i öfverensstämmelse med resolutionen skickat ut en lista på de firmor, med hvilka redarna i vårt land och äfven i utlandet kunde få ingå kontrakt. De andra skulle svältas ut och utestängas. Ännu tydligare framgår detta af ett bref som sedermera kom dem i händerna, hvilket ifrågavarande redare hade tillsändt sin skeppsmäklare, och lyder som följer: »Herr Ivan Lundstedt, Umeå. Refererande till vår föregående skrifvelse angående 'Kratos' be vi härmed få bekräfta vårt dags-telegram och vore tacksamma få svar, om Ni arrangerat med stufvare om intagning af 'Kratos' last vid Mo och Obbola. En herr Lundmark i Nordmaling telegraferade oss i dag nämligen, att stufveriföreningen Trygg är villig åtaga sig lastningen till kr. 1.75 pr standard med 100 standards daglig intagning. Emellertid förmoda vi denna förening ej är antagen af Sveriges redareförening, och kunna vi i så fall ej begagna samma, utan anse vi Ni bör uppgöra med firman Boberg, Tallander eller annan af redareföreningen godkänd stufvarefirma. 'Kratos' beräknas afgå i morgon afton från Fredriksstad och torde således vara lastklar vid Obbola den 22 dennes på morgonen och någon dag senare vid Mo, hvarom vi underrättat resp. aflastare. I hopp om, att Ni gör allt för en snabb expedition tecknar högaktningsfullt Wilh. R. Lundgren.»

Det är på det sätt, som det tillgår, när arbetsgifvarna vidtaga åtgärder för att utestänga arbetarna från att kunna förtjäna sitt »dagliga bröd», som det så vackert heter. Det är ett verkligt

typiskt fall detta, och jag tror, att man med kannedom om detta nu verkligen bör gå till beslut om att bevilja anslaget till detta rederibolag. Det är på det sättet, som man behandlar samhällets styfbarn, nämligen genom att stifta drakoniska lagar för att klämma efter dem som bo i skuggan, men dem, som bo i solen, belönar man med rikligt tilltagna understödsbelopp. Jag vill ej framställa något yrkande.

Om understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.
(Forts.)

Herr Jonsson, Olof: Herr talman! Den förste ärade talarne hade rätt i att ett fel uppkommit i den i utskottsbetänkandet lämnade uppgiften, men detta fel är ej utskottets utan redarens, och det berodde därpå, att den uppgift, han fått för år 1910, af misstag endast gällt de tre första kvartalen af året, och att siffran därigenom blifvit oriktig, men för öfrigt äro siffrorna riktiga.

Ja, det är icke utan, att herr Åström har åtskilliga skäl för sitt missnöje med företaget i fråga, så till vida att Norges exportörer i viss mån onekligen komma att ha något större fördel än Sveriges exportörer af hyfladt trä, men det låter sig ej göra att på en linje, som skall ha vissa bestämda turer för år, en gång i månaden kunna skicka båtar till Östersjön för att hämta de frakter, som i det fallet kunna erbjudas, och samtidigt hålla bestämda turer, så att det får afhjälpas på något annat sätt i den riktning herr Åström antydt i sitt yttrande.

Jag har, som herrarne se, haft en afvikande mening mot utskottet i det fall, att i stället för att utskottet beviljat anslag för tre år å tillsammans 300,000 kronor, har jag ansett det bättre för staten, att anslaget skulle gälla för fem år med högst 400,000 kronor. Jag skulle här kunna ange mina skäl, för att jag ansett, att detta skulle vara fördelaktigare, men då Andra kammaren har godkänt utskottets förslag och ett annat beslut i denna kammar vid denna tid på dagen säkerligen skulle komma att inverka menligt på ärendenas behandling och riksdagens afslutning under närmaste dagarna, har jag icke ansett det lämpligt att framställa yrkande på bifall till reservationen, utan vill i stället helt kort yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 18 och 20 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 121, i anledning af väckt motion angående statsbidrag för å epileptikerhem vårdad, icke sinnesslö fallandesjuk,
nr 122, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositio-

nen under sjätte hufvudtiteln gjorda framställning, i fråga om viss nedsättning af förslagsanslaget till sjukkasseväsandets befrämjande,

nr 123, i anledning af väckt motion angående gratifikation åt framlidne vaktmästaren i konstitutionsutskottet Oskar August Larssons änka,

nr 124, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte hufvudtiteln gjorda framställning i fråga om anslag till försäkringsinspektionen samt i ämnet väckta motioner,

nr 126, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor samt en i ämnet väckt motion, och

nr 128, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ersättning af statsmedel åt vissa familjeförsörjare i hvilkas familjer epidemisk sjukdom utbrutit,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 18 och 20 innevarande månad bordlagda betänkande nr 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3 och 7 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt,

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 18 och 20 innevarande maj bordlagda memorial nr 44, i anledning af återremiss af utskottets utlåtande nr 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i staten för folkskollärarnas pensionsinrättning, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

*Om tryggande
af besittnings-
rätten till
lägenheter å
rekognitionsskogs-
hemman
m. m.*

Föredrogs ånyo lagutskottets den 18 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande nr 67, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående expropriation i vissa fall af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogshemman m. m.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 207, hade herrar *Carl Lindhagen, E. A. Leksell, Fabian Månsson, Aug. Sävström, Ernst Lindley, Per Norin, Wilh. Edbom* och *Rob. Karlsson* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande af ett förslag

1:o) till expropriation i skäligen fall af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogshemman mot ersättning af hvad på torpet

eller lägenheten belöper af den skatteköpeskilling, som på sin tid erlades för hela hemmanet.

2:o) till en lagstiftning, hvarigenom, innan expropriationsåtgärder kunnat genomföras, åborna på dessa torp och lägenheter tillerkännas samma rätt att sitta odrifna som tillkommer åbo på under bruk skatteköpt hemman.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på åberopade grunder hemställt,

att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att hvad i förevarande motion under punkt 1:o yrkats icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

2:o) att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande antalet och beskaffenheten af de å rekognitionsskogshemman befintliga lägenheter jämte de villkor, å hvilka dessa innehades, äfvensom i hvad mån och på hvad sätt innehafvarne af dylika lägenheter måtte kunna tryggas i besittningsrätten till desamma, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Reservationer hade anmälts

1:o) af herr af *Ekenstam*, med hvilken herr *von Baumgarten* instämt, och som hemställt, att hvad i förevarande motion under punkt 2:o yrkats, ej heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

2:o) af herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping, hvilka med åberopande af motionens innehåll hemställt, att Riksdagen med anledning af de båda yrkandena uti ifrågavarande motion ville besluta en skrifvelse af det innehåll, hvarom utskottet gjort hemställan.

Herr af *Ekenstam*: Herr talman, mina herrar! Vi ha här återigen en af dessa motioner, som utaf motionären ansetts kunna utmytna däruti, att genom expropriation väl fången jord skulle öfvergå från en person till en annan. Detta ärende har, om herrarna se på jordbruksutskottets utlåtande nr 99, mycket gemensamt med detsamma. Skillnaden är emellertid att lagutskottet ansett icke blott, att man kunde hos Kungl. Maj:t begära utredning af de förhållanden, som existera angående de lägenheter, som finnas på s. k. rekognitionsskogshemman, utan äfven att det skall kunna lämnas bestämdt förslag om, huru dessa innehafvare skola tryggas i besittningsrätten till dessa lägenheter. Detta utlåtande har jag ansett icke skulle kunna af denna kammare med dess principer och dess föregående beslut antagas. Jag anser nämligen, att skulle man dra ut konsekvenserna af denna hemställan, blefve dessa utan tvifvel sådana, att man icke hade något annat rättsmedel att förfoga öfver för att nå det mål, som man här åsyftar, än att exproprierade dessa lägenheter och sedermera lämna dem till åborna. Äfven om, som jag här sagt, man

Om tryggande af besittningsrätten till lägenheter å rekognitionsskogshemman m. m.

(Forts.)

Om tryggande i några särskilda fall kan uppvisa ganska ömmande förhållanden, af besittningsrätten till lägenheter å rekognitions-skogshemman m. m.

(Forts.)

får man väl ändå icke tillgripa ett sådant tvångsmedel, så att därigenom andras välförvärfvade rättigheter skulle kränkas. Staten har andra möjligheter att lämna dessa, som sitta i ömmande omständigheter, någon hjälp, någon undsättning i deras betryck, men att exproprieras från dem, som kanske genom sina fångesmän i ett par sekler varit ägare till dessa hemman, är väl att gå nästan för långt. Utskottet har icke gjort någon som helst begränsning, utan den skrifvelse utskottet afser skulle omfatta alla lägenheter, som kunna finnas å rekognitionsskogshemman, och detta synes mig också vara att göra frågan alldeles för vidlyftig.

Jag kan från min synpunkt icke tänka annat, än att då kammaren redan flera gånger förut visat sig förstå hvad dylika motioner egentligen syfta till, då man nämligen begär att expropriation skall användas för att fråntaga en person jord för att lämna till en annan, den ock i detta fall skall behjerta, att om man går med på detta betänkande, lämnar man utom allt tvifvel en inkörsport öppen, hvarigenom flera dylika förslag komma att gå.

Jag tillåter mig alltså, herr talman, yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Steffen: Herr talman! Jag vill inskränka mig till att yrka bifall till herrar Lindhagens och Perssons reservation. Dock tror jag mig icke vid denna sena timme böra upptaga kammarens tid med att särskildt motivera detta yrkande, då principerna för ifrågavarande åtgärd flera gånger varit debatterade vid innevarande riksdag och jag därvid varit i tillfälle att utförligt yttra mig om dessa principer.

Herr von Baumgarten: Herr talman! Då denna motion äsyftar ett ingrepp i äganderätten, har jag icke kunnat annat än sätta mig emot utskottets hemställan. Motionärerna ha hos kammarkollegium fått reda på att antalet skatteköpta rekognitions-skogshemman är omkring 300 och att mellan 2,000 och 3,000 torpare och andra lägenhetsinnehafvare finnas å dessa hemman. Nu kan man icke få reda på rättshandlingarna härvidlag, utan att på ort och ställe göra undersökningar om denna sak. Detta skulle vara att af Riksdagen begära fullmakt till att gå in på äganderätten, om man skulle undersöka dessa handlingar. Man kan ju riskera, att de, som ha besittnings- eller äganderätten, skulle kunna vägra att framlämna dessa kontrakt för undersökning. Jag tycker, att detta är att gå väl långt, och det skulle alltför mycket åstadkomma oro och misstro.

Jag får därför anhålla om afslag å utskottets förslag och om bifall till reservationen.

Herr Bergendahl: Herr talman! Det synes, som om reservanternas uppfattning icke mycket skilde sig, såvidt jag förstår, från den uppfattning, som utskottet i sitt betänkande har uttalat. Reservanterna säga, att hvarje försök att i våra lagbestämmelser införa expropriationsförfarandet till förmån för utslutande enskildas intressen bör på det kraftigaste afvisas. Det är ju hvad utskottet ock gjort. Utskottet säger i sitt betänkande: »Utskottet har emellertid icke, af den utredning motionärerna förebragt, kommit till den uppfattning, att här skulle föreligga ett sådant fall, att expropriation bör tillåtas», och på den grund afstyrker utskottet det yrkande, som därutinnan framställts af motionärerna. Reservanterna säga ytterligare: »Möjligen kunna — — — ömmande fall förekomma, där det kan vara klokt, att staten träder hjälpande emellan. Men den hjälpen bör staten kunna lämna utan att för ändamålet kränka enskild rätt.» Det är ock därför, som utskottet hemställt om en undersökning, under hvilka villkor dessa lägenhetsinnehafvare besitta sina lägenheter och hvilka åtgärder, som kunna vidtagas för att trygga deras besittningsrätt. Och det synes mig, som om staten härvidlag hade en skyldighet att lämna sin medverkan för att utreda dessa förhållanden, ty då staten medgaf, att dessa s. k. rekognitions-hemman finge skatteläggas och till skatte köpas, förbisåg staten att förbehålla hemmanens åbor rätt att »odrifna» sitta kvar, under det sådant förbehåll gjordes vid försäljning af under bruken skatteköpta hemman. Nu är det som bekant ganska stora intressen, som här stå på spel. Ifrågavarande åbor ha framställt sina önskemål, de ha framhållit hvilka intressen som för dem stå på spel, och de ha ådagalagt, att det är många hundratal jordbrukshemman som äfventyras att gå förlorade, om ej något göres för att stödja deras anspråk härutinnan. Under förhandenvarande förhållanden synes det mig, som om den lagstiftande makten icke borde ställa sig afvisande, för att åbornas befogade rättsanspråk och intressen måtte bli vederbörligen iakttagna. Att gå utom den nuvarande lagens rämärken för att ge dem den trygghet i besittningsrätten, som de kräfva, har väl aldrig varit utskottets mening, och då jag sålunda anser att den af utskottet ifrågasatta utredningen är både berättigad och afser ett betydelsefullt intresse, vill jag hemställa om bifall till hvad utskottet föreslagit.

Herr af Ekenstam: Herr talman! Jag ber endast få erinra om, att utgångspunkten för hela lagutskottets utlåtande är motionen, som utslutande bygger på expropriation, och att på grund af denna utgångspunkt utskottet kommit till sin kläm, som åsyftar att åt dessa lägenhetsinnehafvare bereda tryggad besittningsrätt till de lägenheter, där de sitta. Jag undrar då om, ifall man måste finna att det ej erbjuder sig andra medel för

(Om tryggande af besittningsrätten till lägenheter å rekognitions-skogshemman m. m.)
(Forts.)

Om tryggande af besittningsrätten till lägenheter å rekognitions-skogshemman denna tryggade besittningsrätt, man ändock icke kommer till expropriation, och det är detta jag ej vill. Jag vidhåller mitt yrkande.

m. m.
(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att med anledning af de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvar och en af de två punkterna af föreliggande utlåtande.

Härefter gjordes i enlighet med de beträffande punkten 1 framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den af herrar Lindhagen och Persson vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarades propositionen på bifall till hvad utskottet hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Sedermera yttrade herr talmannen, att i afseende å punkten 2 vore yrkadt, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den af herrar af *Ekenstam* och *von Baumgarten* vid utlåtandet afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande nr 67, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den af herrar af *Ekenstam* och *von Baumgarten* vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 67,

Nej — 56.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 18 och 20 innevarande månad bordlagda memorial nr 68, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande nr 57 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aflösning af vissa frälseräntor, lag om sammanläggning af frälseränta med den fastighet, hvaraf räntan utgår, lag om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken, lag om ändrad lydelse af 18 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, lag om ändrad lydelse af 61 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom och lag om ändrad lydelse af förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning af lån, som blifvit jordebok antecknade, *dels ock* i anledning däraf väckta motioner.

Förevarande memorial hade följande lydelse:

Genom en den 15 mars 1912 dagtecknad proposition, nr 75, hade Kungl. Maj:tt föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagda förslag till

- 1) lag om aflösning af vissa frälseräntor,
- 2) lag om sammanläggning af frälseränta med den fastighet, hvaraf räntan utgår,
- 3) lag om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken,
- 4) lag om ändrad lydelse af 18 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom,
- 5) lag om ändrad lydelse af 61 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom och
- 6) lag om ändrad lydelse af förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning af lån, som blifvit i jordebok antecknade.

I utlåtande nr 57 i anledning af dels nämnda proposition dels ock två i samband därmed väckta, till lagutskottet hänvisade motioner hemställde utskottet, att Riksdagen måtte antaga förslag af den lydelse, utskottets nämnda utlåtande innehåller, till

- 1) lag om aflösning af vissa frälseräntor,
- 2) lag om sammanläggning af frälseränta med den fastighet, hvaraf räntan utgår,
- 3) lag om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken, och
- 4) lag om ändrad lydelse af förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning af lån, som blifvit i jordebok antecknade,

hvaremot utskottet hemställde, att förslagen till lag om ändrad lydelse af 18 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom samt till lag om ändrad lydelse af 61 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom icke måtte af Riksdagen bifallas.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hafva båda kamrarna godkänt de under momenten 2—4 här ofvan sist omnämnda, af utskottet tillstyrkta lagförslagen äfvensom, förutom rubrik och ingress, 1, 3—5, 7, 8, 10—14 och 16—20 §§ i förslaget till lag om aflösning af vissa frälseräntor. Däremot hafva kamrarna i fråga om nedannämnda §§ af samma förslag stannat i olika beslut.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och för sammanjämkning af den skiljaktighet, som förefinnes mellan kamrarnas beslut, får utskottet afgifva de förslag, som här angifvas.

2 §.

Första kammaren har antagit denna paragraf med den ändring att orden »fyrtio år», utbyts mot »trettio år». Andra kammaren har antagit paragrafen oförändrad.

Utskottet hemställer,

att Första kammaren måtte, med frånträdande af sitt berörda beslut, biträda Andra kammarens beslut.

6 §.

Första kammaren har antagit denna paragraf i dess af utskottet föreslagna lydelse. Andra kammaren har antagit paragrafen i dess af utskottet föreslagna lydelse med den ändring att orden »tre gånger» skola utgå.

Utskottet hemställer,

att Första kammaren måtte, med frånträdande af sitt berörda beslut, biträda Andra kammarens beslut.

9 §.

Första kammaren har antagit denna paragraf i dess af utskottet föreslagna lydelse. Andra kammaren har antagit paragrafen i dess af utskottet föreslagna lydelse med den ändring, att i paragrafens första stycke ordet »tjugufem» skall utbytas med ordet »tjugu».

Utskottet hemställer,

att Andra kammaren måtte, med frånträdande af sitt berörda beslut, biträda Första kammarens beslut.

15 §.

Första kammaren har antagit denna paragraf i dess af ut-

skottet föreslagna lydelse. Andra kammaren har antagit paragrafen i dess af utskottet föreslagna lydelse med den ändring, att i paragrafens första stycke orden »tre gånger, sista gången» skola utgå.

Utskottet hemställer, att Första kammaren måtte, med fränträdande af sitt berörda beslut, biträda Andra kammarens beslut.

Första kammaren fattade i afseende på nedannämnda paragrafer i förslaget till lag om aflösning af vissa frälseräntor följande beslut:

2 och 6 §§.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

9 §.

Lades till handlingarna.

15 §.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 18 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande nr 125, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bidrag af statsmedel till aflösning af vissa frälseräntor, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan till ett annat sammanträde.

Herr talmannen yttrade, att enligt öfverenskommelse träffad mellan talmännen omröstningar jämlikt 65 § riksdagsordningen komma att, i den mån voteringspropositioner af kamrarna godkänts, anställas vid kamrarnes sammanträden fredagen den 24 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande nr 133, i anledning af Kungl. Maj:ts uti statsverkspropositionen gjorda

framställning i fråga om dispositionen af besparingarna å hufvudtitlarna samt en i ämnet väckt motion; äfvensom

första särskilda utskottets memorial:

nr 10, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning, samt

nr 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande anslag till anordnande af yrkesinspektion.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag föreslår, att främst å föredragningslistan till fredagens plenum bland två gånger bordlagda ärenden sättas jordbruksutskottets utlåtanden nr 96 och 97.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Justerades ytterligare sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 11,39 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 23 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes en till kammaren inkommen skrifvelse af följande lydelse:

Till Riksdagens Första kammare.

Efter anmodan af tredje suppleanten för fullmäktige, bankokommissarien J. F. Larson, få fullmäktige härmed hos kammaren anmäla, att han på grund af sjukdom och nedsatta krafter afsagt sig ofvannämnda, honom lämnade uppdrag.

Stockholm den 23 maj 1912.

Sixten von Friesen.

Olof Jonsson.

R. Norberg.

Sven Palme.

Victor Moll.

Gösta von Rosen.

På gjord proposition beslöt kammaren, att med anledning af berörda afsägelse val af en suppleant för Riksdagens fullmäktige i riksbanken skulle företagas; och uppdrog kammaren verkställigheten häraf åt de vid detta riksmöte af kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken jämte deras suppleanter.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden nr 38—41.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 131, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om beräkning af anslag för år 1913 för anordnande af telefonförbindelse med Gottland.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets sislidne dag bordlagda utlåtanden nr 123 och 133 äfvensom bankoutskottets samma dag bordlagda utlåtande nr 46.

Föredrogos första särskilda utskottets nedannämnda under gårdagen bordlagda memorial
nr 10, angående aflöning åt utskottets tjänstemän och vaktbetjäning.

Utskottets hemställen bifölls.

nr 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande anslag till anordnande af yrkesinspektion.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran Första kammarens första tillfälliga utskotts sislidne dag bordlagda utlåtanden nr 23—25.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna;

nr 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 158, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgad befogenhet för vattenfallsstyrelsen att ändra af styrelsen afslutade kontrakt, m. m.;

nr 159, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande af anslag till uppförande af vissa tillbyggnader vid sanatoriet vid Apelviken för skrofulösa barn;

nr 160, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter tvätterskan Emilia Andrietta Lindberg från Sala;

nr 161, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter arbetaren Carl Johan Holmstedt från Solberget;

nr 162, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående medgifvande för provinsialläkaren Herman Anton Melén att komma i åtnjutande af de från och med år 1912 fastställda aflöningsförmåner för provinsialläkare;

nr 164, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter åbon Rasmus Jönsson från Hököpunge i Hököpunge socken;

nr 165, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Christiana Hammarlund från Södertälje;

nr 166, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Jonas Jonasson Häll från Slagsta; samt

nr 168, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af öfverskott i den s. k. Djurgårdskassan till vissa reparationsarbeten vid Ulriksdals slott samt för anordnande af fullständig värmeledning inom Drottningholms slott.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 85, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två markområden, tillhöriga Västernorrlands regementes förra öfningsplats Sånga mo;

nr 86, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande till landtförsvaret af viss del af den inom staden Västerås belägna kronolägenheten Kungsängen;

nr 87, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverflyttande till landtförsvaret af vissa delar af kronodomänerna nr 2 Hene Prästegården och nr 4 Hene Bredegården i Norra Kyrketorps socken af Skaraborgs län m. m.;

nr 88, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägerheter från förra majorsbostället Tostarp nr 2 med Råröd nr 1 och Lierna nr 1 i Kristianstads län;

nr 89, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra militieboställena Norra Östbro nr 1 och Södra Östbro nr 1 i Värmlands län;

nr 90, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra sergeantsbostället 1 mantal Kroken nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

nr 91, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkandet af viss del af kronan tillkommande ersättning för husröta å förra kronojägarbostället $\frac{1}{4}$ mantal Sjötorp i Skaraborgs län;

nr 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra fanjunkarbostället Farhult nr 3,6 i Malmöhus län;

nr 93, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra sergeantsbostället Skafre nr 1 och förra kvartermästarbostället Kattarp nr 9 i Malmöhus län;

nr 94, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra sergeantsbostället Vistorp nr 7 i Kristianstads län;

nr 95, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett område från kronoparken Gråshult i Kristianstads län;

nr 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra fanjunkarbostället Mörby nr 4 Kronogården i Östergötlands län;

nr 97, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af tre lägenheter från lotten nr 2 Fäladen af förra skvadronchefsbostället Rebbelberga nr 10 Kungsgården i Kristianstads län;

nr 98, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af tre lägenheter från förra kvartermästarbostället Lörstad nr 1 och 2 i Kalmar län;

nr 99, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra kompanichefsbostället Målen nr 1 i Jönköpings län;

nr 119, angående åtgärder till förekommande af viss skadegörelse å ungskog;

nr 120, i fråga om den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden;

nr 121, i fråga om åvägabringande af utredning och förslag angående upplåtande till försäljning af vissa kronoegendomar;

nr 122, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra bataljonspredikantsbostället Båtegården nr 1 i Älfsborgs län;

nr 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra mönsterskrifvarbostället Bjufstorp nr 4,8 i Malmöhus län, äfvensom en i ämnet väckt motion;

nr 175, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående flottning af skogsalster i gränsfloderna Torneå och Muonio samt lag angående ändrad lydelse af 14 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880;

nr 176, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronan tillhörande jordägarandelar i grufvor;

nr 177, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 178, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

nr 179, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra mönsterskrifvarbostället Björsäter nr 4 Skattegården i Skaraborgs län;

nr 180, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande åt staden Jönköping af vattenrätt i Rocksjön;

nr 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af mom. 2 i gällande allmänna villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen;

nr 182, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af vissa områden till Kiruna municipalsamhälle;

nr 183, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark till universitetet i Uppsala för uppförande af en byggnad för växtbiologiska institutionen därstädes;

nr 185, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra kompanichefsbostället Hultarp nr 1 jämte Hultarp nr 2, en utjord, i Kalmar län;

nr 186, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte mellan kronan och Stockholms stad af mark vid Husarviken å Djurgården;

nr 189, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra kompanichefsbostället Edeby nr 1 och 2 i Södermanlands län;

nr 194, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa områden från det till kronopark afsatta förra fanjunkarbostället Åsen nr 5 i Jämtlands län;

nr 196, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheten Turedams kvarn i Jönköpings län jämte den kronan såsom ägare af nämnda lägenhet tillkommande vattenrätt i Emån; samt

nr 197, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra kornettsbostället Torp nr 2 Södre i Älfsborgs län.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens förordnanden:

nr 143, för två fullmäktige i riksbanken;

nr 144, för tre suppleanter för Riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 240, för två fullmäktige i riksgäldskontoret;

nr 241, för direktören P. H. Santesson att vara fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 242, för tre suppleanter i riksgäldskontoret;

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 142, angående val af två fullmäktige i riksbanken och af tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk;

nr 239, angående val af tre fullmäktige i riksgäldskontoret jämte tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk;

nr 147, angående utredning rörande skogsarbetarnes i Norrland och därmed jämförliga landsdelar ställning och lefnadsförhållanden;

nr 170, angående åtgärder i syfte att sjömanshusen må sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande lämna tillfälliga understöd åt behöfvande arbetslösa sjömän;

nr 213, angående utredning beträffande en planmässigt bedrifven nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan;

nr 214, angående ändring i sättet för redovisning af genom exekutiv myndighet indrifna allmänna kommunala utskylder;

nr 226, angående visst tillägg till byggnadsstadgan för rikets städer;

nr 227, angående utredning rörande möjligheterna för en inhemsk tillverkning af mineraloljor och svafvel m. m.;

dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 37, angående lag om ändrad lydelse af 14 kapitlet 33, 34 och 46 §§ strafflagen;

nr 38, i anledning af väckt motion om utredning i fråga om utvidgning af Riksdagens bibliotek till ett centralt förvaltningsbibliotek m. m.;

nr 39, angående ändrad lydelse af §§ 2, 4, 5, 6, 9, 10 och 12 i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket;

nr 51, angående ändrad lydelse af § 39 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 samt af § 41 mom. 1 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

nr 40, angående lag om inskränkning i inmutningsrätten;

nr 41, angående löneregleringar för prästerskapet i föreslagna nya församlingar i Stockholm;

nr 42, angående lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar samt lag om ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen;

nr 43, angående sänkning af tullsatsen å hafregryn;

nr 44, angående upphäfvande af införseltullen å klorkalk;

nr 45, rörande ändrad lydelse af 10 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte af fondpapper;

nr 46, angående förändring af tullsatserna å fläsk;

nr 48, angående vissa ändringar i lagen om bankrörelse;

nr 49, rörande utredning och förslag angående utlämnande af lån åt kommuner från konungariket Sveriges stadshypotekskassa med mera samt anslag till utredningens verkställande;

nr 50, angående ändrad lydelse af 18 § 1 punkten i lagen om val till Riksdagen;

nr 52, angående införande af proportionellt valsätt vid val af kommunalfullmäktige;

nr 53, rörande viss ändring i gällande lagstiftning angående förvärfvande och förlust af medborgarrätt; samt

nr 54, rörande ändring i gällande bestämmelser angående klagan öfver val af landstingsmän

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,18 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*
